

Revisors erstatningsansvar

Anne Kathrine Krushave Nørgaard
11-01-2016

Titelblad

Vejleder: Erik Werlauff

Studie: Cand. Merc.aud

Emne: Revisors erstatningsansvar

Problemformulering: Hvilken betydning har erstatningsrettens kausalitetskrav særligt i relation til revisoransvaret, herunder en sammenholdelse af revisor- og ledelsesansvar og en inddragelse af betydningen af fejlsens grovhed for kausalitetsbedømmelsen

Engelsk: What is the significance of the causality requirement in the compensation law, especially in relation to auditors liability, including a comparison of auditor- and managerial liability and an inclusion of the importance of the seriousness of the error in the judgement of the causality.

Afleveringsdato: 11-01-2016

Antal sider: 56

Studie nummer: 2009 2977

Afleveret af:

Anne Kathrine Krushave Nørgaard

Indhold

Titelblad	1
1. Indledning	4
1.1 Problemformulering	5
1.2 Afgrænsning	5
1.3 Juridisk metode.....	5
1.3.1 Retskilderne	6
1.4 Specialets opbygning.....	8
2. Dansk rets almindelige erstatningslige principper	10
2.1 Ansvarsgrundlag.....	10
2.1.1 Ledelsens selskabsretslige opgaver	16
2.2.1 Revisornævnet	19
2.2 Kausalitet.....	20
2.3 Økonomisk tab	21
2.4 Adækvans	22
2.5 Lempelse	23
3. Kausalitetsprincippet i forbindelse med revisors erstatningsansvar	25
3.1 Memory Card Technology	25
3.1 Retten i Roskildes dom af 24.maj 2012 og Østre Landsrets dom af 15. april 2013.....	31
3.2.1 Ejendomsservice ApS	31
3.2.2 R.G. Entreprise ApS	33
3.3 Sammenholdning mellem Ejendomsservice ApS og R.G. Entreprise ApS	35
4. Ledelsesansvar	37
4.1 Capinordic Bank.....	37
4.2 BankTrelleborg.....	44
5. Konklusion.....	50

6. Abstract	52
7. Litteraturliste	54
8. Domregister.....	56

1. Indledning

De pligter, som påhviler et selskabs bestyrelse eller direktion er under større og større fokus, og der ses derfor flere eksempler, hvor selskabets ledelse er blevet mødt med et erstatningskrav, på baggrund af at ledelsen ikke har overfyldt sine pligter.¹

Hertil kommer hvilken betydning revisors arbejde har for et selskab og dennes ledelse i forbindelse med revision af regnskaberne. Ved revision af et regnskab skal revisor udføre de undersøgelser efter gældende ISA'er² og lovgivning herunder god revisionskik som er nødvendige for, at revisoren med en høj grad af sikkerhed kan erklære, hvorvidt selskabets regnskab overholder lovgivningen, og om regnskabet på en retvisende måde afspejler selskabets aktiver og passiver, samt resultat.³ Dette gør, at revisor har indflydelse på hvorvidt virksomheden kan forsætte sin drift samt sikre investorerne det fornødne indblik i virksomhedens tilstand.

Ligesom selskabets ledelse risikere revisor at blive mødt med et erstatningskrav, såfremt revisorerne ikke udfører deres arbejde på en rimelig og forsvarlig måde, og nogen derved lider et tab.⁴ Igennem de senere år er sket en stigning i antallet af erstatningssager mod revisorer og deres revisionsfirmaer, samt i de beløb de bliver stævnet for.⁵

Dette har været medvirkende til flere mediesager, hvor der er blevet sat fokus på både revisors og ledelsens erstatningsansvar. Når regnskaberne viser sig at være fiktive eller mangelfulde, er det ofte revisor samt ledelsen som man retter fokus mod. Ofte har disse sager stor fokus i medierne. Et eksempel på en af de sager som har været omtalt i medierne er sagen omkring Memory Card Technology. Denne dom er særlig interessant og danner baggrund for valget af emne for dette speciale.

Memory Card Technology-dommen er interessant fordi revisorerne i Landsretten blev idømt et erstatningsansvar, hvorimod Højesteret ikke dømte revisorerne erstatningsansvarlige. Højesteret fandt ikke der var årsagssammenhæng mellem revisors fejl, og det tab som selskabet havde lidt. Hertil er det også interessant at undersøge hvordan ledelsen blev bedømt anderledes i forhold til revisorerne.

---

¹ Christensen, "Ledelsesansvar ved overtrædelse af lovregler" Børsen Ledelsen. Senest set den 10.01.2016.

² De internationale revisionens standarder (International Standards on Auditing)

³ Langsted, Andersen og Kiertzner, "Revisoransvar" (2013), s. 67

⁴ Langsted, Andersen og Kiertzner, "Revisoransvar" (2013), s. 302

⁵ Weerd, Revisors erstatningsansvar: grænser for ansvar – ret og rimeligt, s. 1

Det er interessant at undersøge hvad Landsretten og Højesteret har lagt til grund for deres præmisser, og hvilken betydning disse forskelle har, og undersøge om der kan ses en tendens ved lignende sager, både vedrørende ledelsens erstatningsansvar og revisorerens.

På baggrund af dette behandles denne problemformulering:

1.1 Problemformulering

Hvilken betydning har erstatningsrettens kausalitetskrav særligt i relation til revisoransvaret, herunder en sammenholdelse af revisor- og ledelsesansvar og en inddragelse af betydningen af fejlens grovhed for kausalitetsbedømmelsen.

1.2 Afgrænsning

Der er i forhold til problemformulering foretaget følgende afgrænsning:

Revisors strafansvar og disciplinæransvar vil ikke blive gennemgået, da det ikke har relevans i forbindelse med revisor erstatningsansvar. Dog vil der være en kort gennemgang af Revisornævnets kompetencer og deres anvendelses område.

I forbindelse med analysen af Memory Card Technology dommen vil den administrerende direktørs/hovedaktionærens straffesag og erstatningssag ikke blive gennemgået, da den ikke er relevant for emnet angående erstatningsansvar. Erstatningssagen vedrørende direktøren, vil ligeledes ikke blive gennemgået, da han har handlet klart ansvarspådragende, og denne sag vil kun blive nævnt hvor det findes relevant.

I forbindelse med analysen af Capinordic Bank dommen, vil der ikke blive gennemgået noget omkring de enkelte låneengagementer, idet denne tekniske gennemgang ikke har relevans i forhold til specialet.

1.3 Juridisk metode

I dette afsnit vil metoden, der danner baggrund for udarbejdelsen af speciale. Formålet er at få klargjort metoden for at kunne bearbejde og besvare problemformuleringen.

Der vil i dette speciale blive anvendt den retsdogmatiske metode, hvorved der sigtes efter at beskrive gældende ret, også kaldet *de lege lata*⁶, i forhold til anvendelsesområdet af erstatningsansvaret for revisor og selskabets ledelse. Denne fortolkning skal forstås således, at man

---

⁶ Tvarnø og Nielsen: Retskilder og retsteorier (2014) s. 31

anvender og følger de tilstedeværende retskilder, som en domstol eller en hver anden, med et juridisk problem vil anvende.⁷

Ud fra denne metode opstilles betingelserne for, at revisor og selskabets ledelse kan blive erstatningsansvarlig, ved at beskrive gældende ret.

1.3.1 Retskilderne

En retskilde, er en kilde som fastlægger hvad der er ret og pligt. Retskilderne er både de skrevne og de uskrevne principper, som er med til at fastslå grundlaget for en retsstilling i en given situation.⁸

Når man skal se på revisors eller et selskabs ledelsesansvar, er der nogle retskilder som er væsentlige at se på. I forhold til dette speciale er det særligt retskilderne: god skik og retssædvane som er relevante at se på.

Der er visse lovbestemmelser, som ikke i sig selv giver et endeligt svar på, hvad der er ret og pligt, men blot henviser til en bagvedliggende norm, her er der tale om hvad der er god skik på området. Her er det vigtig, at se på hvad loven i selv siger, og dernæst finde ud af hvad der er god skik på området.⁹

En af fordelene ved disse god skik-regler er, at loven tilpasser sig den skiftende udvikling der kan være inden for de enkelte områder, og derved bliver loven meget mere dynamisk end det ellers ville være tilfældet, fordi man ikke behøver at ændre loven hver gang feltet udvikler sig.¹⁰ En af ulemperne ved god skik-reglerne er dog, at det er meget sværere at finde ud af gældende ret, på det pågældende område lige nu, hvilket giver et større retsusikkerhed på området. Herudover skal man være opmærksom på, ikke at anvende god skik-reglerne med tilbagevirkende kraft. Det er derfor vigtigt, når man bedømmer et hændelsesforløb flere år efter det er sket, at man anvender de god skik-regler som var gældende på tidspunktet hvor hændelsesforløbet fandt sted.¹¹ Det vil medføre en meget uhensigtsmæssig retsstilling, da man ville risikere at blive dømt på trods af at man handlede efter daværende regler og normer.

God skik-reglerne anvendes til bedømmelse af revisors ansvarsgrundlag, idet revisors erstatningsansvar bliver bedømt ud fra et professionsansvar.

---

⁷ Tvarnø og Nielsen: Retskilder og retsteorier (2014) s. 32

⁸ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 85

⁹ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 96-97.

¹⁰ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 98

¹¹ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 98

Størstedelen af erstatningsretten er ulovreguleret, og udspringer af en retssædvane. Erstatningsansvarsloven dækker kun udmåling af erstatning for personskader, arbejdstageres erstatningspligt og om lempelse af et erstatningsansvar, men de almindelige erstatningsretlige principper og culpa-reglen er udledt af retspraksis.¹²

Erstatningsretten kan dog fremgå af særlovgivningen, som fx i selskabsloven, som fastlægger hvornår et bestyrelses- eller direktionsmedlem kan blive pålagt et erstatningsansvar, men selvom det fremgår af lovteksten i selskabsloven, så bygger det stadig på den ulovregulerede erstatningsret.¹³

Definitionen på en retssædvane, er at det er en handlemåde, som skal være fulgt *almindeligt, stadigt, længe* samt at det *ud fra en følelse af at man er retligt forpligtet* til det. Der ses således at der er fire elementer i definitionen.¹⁴ Når det siges, at det skal være *almindeligt*, betyder dette at det skal være udbredt at følge denne handlemåde, hvilket betyder at det ikke blot må være geografisk eller branchemæssigt bestemt. *Stadigt* betyder, at man har fuldt netop denne handlemåde, hver gang spørgsmålet var aktuelt. *Længe*, at det er noget meget man har gjort igennem lang tid. At det *ud fra en følelse af retlig forpligtelse*, betyder at man har gjort det, forbi man følte sig juridisk forpligtet til det.¹⁵

Det der er interessant ved en retssædvane, er at den svarer til en lov. Når man ser på erstatningsretten er det en retssædvane på lovniveau, hvilket betyder at erstatningsretten skaber lige så meget ret og pligt, som hvis den udsprang af en lov, men i stedet skal man finde dette i retslitteraturen, som er praksis ved domstolene, også kaldet retspraksis, derfor kan den ikke findes i en lovsamling.¹⁶ Det ses også at en lov kan gentage den retssædvane, uden at tillægge eller trække noget fra, dette ses fx i selskabsloven § 361 som fastlægger hvornår selskabets ledelse kan ifalde et erstatningsansvar. En lov kan ligeledes begrænse en retssædvane, men lade resten af retssædvanen være uberørt. Dette ses i selskabslovens § 362, som fastlægger at kapitalejerne kun kan blive erstatningspligtige ved fortsæt eller ved grov uagtsomhed, hvorimod den almindelige erstatningspligt siger at man kan blive erstatningspligtig for fortsæt, grov eller simpel uagtsomhed.

---

¹² Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 99

¹³ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 99

¹⁴ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 100

¹⁵ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 100-101

¹⁶ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 101

Ligeledes kan en lov også tillægge noget til en retssædvane, dette ses fx ved erstatningsansvarsloven.¹⁷

For at kunne fastlægge hvad domstolene, lægger vægt på, når de bedømmer en revisors eller en selskabsledelses erstatningsansvar, må man derfor ind og se på retspraksis. Derfor vil der blive senere i specialet bliver inddraget flere domme fra retspraksis, for at kunne fastlægge dette. Her vil både blive set på domme fra Landsretten og Højesteret for at kunne fastlægge retspraksis.

1.4 Specialets opbygning

Specialet er bygget op således, at der i afsnit 2 vil blive gennemgået de almindelige erstatningsretlige principper i forhold til både hvordan selskabets ledelse skal bedømmes og hvordan revisor skal bedømmes, og hvilke forskelle der er. Heri vil der blive gennemgået, hvad forskellen på hvad et almindeligt culpaansvar og professionsansvar er. Ligeledes vil der i afsnittet, blive gennemgået hvad domstolene kan tillægge betydning ved culpabedømmelsen i henhold til selskabsloven. Herudover vil der også blive gennemgået hvad revisornævnet er og hvilken betydning denne administrative myndighed har.

I afsnit 3 vil der blive gennemgået 3 domme. Den første er Memory Card Technology hvor Landsretten frifinder ledelsen, men idømmer revisorerne et erstatningsansvar. Afgørelsen bliver anket til Højesteret, hvor både selskabets ledelse, og revisorerne bliver frifundet. Der vil her blive se på, hvad domstolenes begrundelse er, og hvilken betydning det har, og om hvordan ledelsen og revisorerne bliver bedømt forskelligt, især med fokus på kausalitetsprincippet. Herefter vil der blive gennemgået to domme, hvor de tre sagsøgte i begge sager var identiske, og derfor blev begge sager behandlet samlet i både Byretten og Landsretten. Her blev begge revisorer ligeledes i begge sager i Byretten idømt et erstatningsansvar, hvorimod i Landsretten var det kun i den ene sag, at revisorerne blev idømt et erstatningsansvar. Her vil der blive se på, hvad Landsrettens begrundelse er for, at i den ene sag bliver revisorerne dømt, og i den anden sag frikendt, også her vil det være med fokus kausalitetsprincippet.

I afsnit 4, vil der blive set på to domme, hvor der hovedsagligt er fokus på kausalitetsprincippet i forbindelse med selskabets ledelse. Den første dom, er Capinordic Bank, som er den første dom om ledelsesansvar efter finanskrisen. Her vil der også blive set på Landsrettens begrundelse, for hvorfor selskabets ledelse, ikke blev idømt et erstatningsansvar for hele bankens konkurs, men kun idømt

---

¹⁷ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 102

erstatningsansvar for 9 ud af i alt 40 låneengagementer. I forbindelse med denne sag, blev revisorerne indbragt for Revisornævnet, også dette vil der blive set på i dette afsnit. Den anden dom er bankTrelleborg, hvor Landsretten ikke mente, at der var årsagssammenhæng mellem sagsøgernes tab, og bankledelsens handlinger, og derfor blev banken i Landsretten frikendt, hvorimod da sagen blev anket til Højesteret, blev banken idømt et erstatningsansvar. Igen vil der blive set, på hvad Højesterets begrundelse er for dette.

Til sidst vil der være en vurdering, af hvad det er domstolene lægger vægt på når de skal vurdere, hvorvidt man kan blive pålagt et erstatningsansvar, når man fokuserer på kausalitetsprincippet i forbindelse med de almindelige erstatningsretlige principper.

2. Dansk rets almindelige erstatningslige principper

De almindelige erstatningsretslige principper med henblik på både revisors og ledelsen i et selskabs ansvar og hvilke forskelle der er i bedømmelsen, vil blive gennemgået i følgende afsnit. For at revisor eller ledelsen i et selskab, kan ifalde et erstatningsansvar, skal en række grundlæggende betingelser være opfyldt. For det første skal der foreligge et ansvarsgrundlag. Revisor er underlagt et professionsansvar, hvilket betyder at revisor ved tilsidesættelse af gældende normer indenfor revisorprofessionen har handlet culpøst. Dette kan både være skrevne eller uskrevne normer. Hvorimod ledelsen i et selskab, ikke er underlagt et professionsansvar, men blot et almindelig culpa ansvar. Herefter skal den culpøse handling eller undladelse være årsag til den indtrådte skade. Herefter skal den indtrådte skade have resulteret i et erstatningsretligt relevant tab. Til sidst skal tabet været en adækvat følge af den culpøse handling eller undladelse, hvilket betyder at tabet skal have været en påregnelig følge af den udviste culpa.¹⁸

Alle disse fire betingelser skal være opfyldt, for at revisor eller ledelsen kan ifalde et erstatningsansvar. Hvis blot én af betingelserne ikke er opfyldt kan revisor eller ledelsen ikke gøres erstatningsansvarlig.¹⁹

I det efterfølgende vil disse fire betingelser blive gennemgået, for senere at sætte fokus på årsagssammenhængen ud fra forskellige domme.

2.1 Ansvarsgrundlag

Den grundlæggende retsgrundsætning, ved vurderingen af skyldsspørgsmålet i erstatningsretten er culpa. Der findes ikke en selvstændig regel vedrørende culpa i lovgivningen, idet culpabedømmelsen er et udtryk for en retssædvane.²⁰ Der findes dog regler i erstatningsansvarsloven om udmålingen af erstatning, men intet om hvad culpabedømmelsen indebærer.

Som tidligere oplyst er det en betingelse, at der foreligger et ansvarsgrundlag, for at man kan ifalde et erstatningsansvar. Den klassiske definition af uagtsomhed er givet ved *bonus pater familias*. Dette medfører sammenligningen om hvorvidt der er udvist den forsigtighed og omhu, som kunne forventes af, den hypotetiske, *gode familie far* i den samme situation.²¹ Ifølge denne klassiske

---

¹⁸ RR.2013.08.0064, s. 1

¹⁹ RR.2013.08.0064, s. 1

²⁰ Hansen og Werlauff ”Den juridiske metode – en introduktion” (2013), s. 99

²¹ Eyben og Isager, ”Lærebog i erstatningsret (2015) s. 89

opfattelse af bonus pater familias, skal domstolene kunne fastlægge hvilke overvejelser den almindelige familiefar ville have gjort, hvis det var ham som havde befundet sig i den samme skadevoldende situation, og hvordan disse overvejelser ville have faldet ud.²² Der er dog i litteraturen en del kritik af denne klassiske opfattelse, idet denne almindelige familiefar aldrig begår fejl²³, hvilket medfører et meget urealistisk vurderingsgrundlag.

Hvis dette princip overføres til den selskabsretlige erstatningsret, ville det således blive til bonus pater bestyrelsesmedlem eller direktør. Det bliver ligeledes påpeget kritik af denne fremstilling af Rolf Dotevall: *Bolagsledningen Skadeståndsansvar*, 2. udgave. Han udtrykker, at bonus pater bestyrelsesmedlem/direktør, giver en dårlig vejledning på området. Han mener i stedet for at sammenligne med en idealiseret fiktiv person, bør der tages udgangspunkt i de handlenormer, som er skrevet i selskabsloven, vedtægter, og i nogle tilfælde som supplement også uskrevne handle-, omsorgs- og loyalitetspligter.²⁴ Hvis der bliver taget udgangspunkt i, Dotevalls synspunkt, fremstår den mere objektiv, således at hvis man bryder en norm, ville dette medføre et ansvar, hvilket vil betyde at individuelle undskyldningsgrunde ikke ville blive accepteret.²⁵ De individuelle undskyldningsgrunde er dog den afgørende forskel, mellem et bestyrelsesansvar og et professionsansvar, og derfor kan bestyrelsesansvaret og direktionsansvaret ikke være så strengt som et professionsansvar, som er det en revisor er underlagt,²⁶ hvorfor Dotevalls betragtninger ikke direkte kan benyttes, når det skal bedømmes om bestyrelsen kan blive pålagt et erstatningsansvar.

Herudover tillægger Dotevall loyalitetspligten overfor selskabet en meget stor betydning. Når det skal bedømmes om bestyrelsen eller direktøren har forsømt sin loyalitetspligt, så skal man se på begrebet selskabets interesse. Med dette menes der traditionelt, aktionærernes samlede interesse, og her skal der også ses på minoritetsaktionærernes holdninger. Dette kan begrundes med, at det er aktionærerne i deres egenskab af at være selskabets ejer, som vælger om selskabet skal stiftes, hvordan det skal ledes, og fastlægger retningslinjerne for selskabet. Dotevall mener, at med begrebet selskabets interesse, kan der henvises til virksomhedens formål i vedtægterne, alt dette skal bestyrelsen være loyal overfor.²⁷

---

²² Eyben og Isager, "Lærebog i erstatningsret (2015) s. 89

²³ Eyben og Isager, "Lærebog i erstatningsret (2015) s. 89

²⁴ Dotevall, "Bolagsledningens skadeståndsansvar" (1999), s. 62 -63 og Werlauff, "Selskabsret" (2013), s. 593

²⁵ Dotevall, "Bolagsledningens skadeståndsansvar" (1999), s. 62 -63 og Werlauff, "Selskabsret" (2013), s. 593-594

²⁶ Werlauff, "Selskabsret" (2013), s. 593-594

²⁷ Dotevall, "Bolagsledningens skadeståndsansvar" (1999), s. 144

Roft Dotevalls betragtningerne vedrørende den manglende objektivitet vedrørende bonus pater familias og dennes erstatning af en sammenligning med gældende regler og normer til vurdering af hvorvidt et selskabs bestyrelse eller direktion har handlet culpøst er fornuftige. Det er dog, som tidligere skrevet, meget vigtig, at det ikke bliver et professionsansvar man således kommer til at bedømme ledelsens ansvar ud fra, da disse betragtninger som Rolf Dotevall kommer med ligger sig meget tæt på professionsansvaret. Det er ved bedømmelsen af ledelsesansvaret, vigtigt at der er plads til at bestyrelsen og direktionen kan udøve en vis form for skøn, herunder også fejlskøn uden, at dette nødvendigvis betyder at der ville komme en erstatningssag overfor bestyrelsen eller direktionen.

Når der skal ses på, om en revisor ved en retsstridig handling, der kan tilregnes ham som forsætligt eller uagtsom, har forvoldt en skade,²⁸ er udgangspunktet i bedømmelsen culpa. Her foretages en beskrivelse af revisors faglige pligter i relation til de enkelte arbejdsområder og opgaver. Ifølge denne culpanorm skal revisor udføre sit arbejde med den omhu, påpasselighed og faglige kompetence, som man må forvente af en ordentlig revisor. Det er her meget nærliggende at sammenligne disse krav betydning med kravet i Revisorlovens § 16 om iagttagelse af god revisorskik.²⁹

Revisors erstatningsansvar er på baggrund af et professionsansvar. Professionssansvaret medfører at revisors ansvar vurderes ud fra en faglig målestok. Normen er derfor som tidligere beskrevet, at revisor skal vise omhu, påpasselighed og faglige kundskaber, som er nødvendige for at løse revisors opgaver så de stemmer overens med hans profession. Det er derfor vigtigt, at få konkretiseret, hvad der er den acceptable og forsvarlige udførelse af revisors opgaver.³⁰ Hvilket betyder, at det væsentligste i professionsansvaret er, at der ydes en særlig sagkyndig indsats, og revisor bør derfor kende sin begrænsning, og bør derfor ligeledes kun påtage sig opgaver som revisor er i stand til at behandle professionelt og som revisor har kompetence til.³¹ Revisor kan dog også give råd eller udføre andet arbejde, og hvis revisor gør dette, og tilkendegiver, at han ikke udfører arbejdet som egentlig sagkyndig, må ansvarsbedømmelsen også bedømmes efter en mildere målestok.³²

---

²⁸ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2013), s. 311

²⁹ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2013), s. 311-312

³⁰ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2013), s. 306

³¹ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2013), s. 308

³² Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2013), s. 208

Ofte betragtes professionsansvaret som et skærpet culpaansvar. Denne skærpelse består i at revisor skal leve op til de revisionsfaglige handlemåder i enhver henseende grundet revisors funktion. Revisor kan derfor ikke undskyldes eller komme med begrundelser, når revisor i den konkrete situation burde have handlet anderledes for at være i overensstemmelse med de revisionsfaglige forpligtelser³³, hvorimod undskyldningsgrunde i et vist omfang kan virke diskulperende ved et almindeligt culpaansvar.³⁴ Der er derfor afgørende forskel på bedømmelsen af et professionsansvar og et almindeligt culpaansvar som ledelsen i et selskab vil blive bedømt efter, dette illustreres i U.2002.2067H (Hafnia-sagen).

U.2002.2067H Hafnia

U.2002.2067 H (Hafnia-sagen) handlede om hvorvidt prospektet for Hafnia Holding A/S var retvisende, og søgsmålet gik på, at børsprospektet ikke havde været retvisende. Sagen gik med påstand om erstatning i forhold til banken, som havde været ordførende i emissionskonsortiet og de tre revisorer, som havde været revisor for selskabet og som havde deltaget ved tilrettelæggelsen af emissionen, og mod selskabets bestyrelsesformand og selskabets administrerende direktør.³⁵

Sø-og Handelsretten fandt ikke, at prospektet var fyldestgørende eller retvisende, idet oplysningerne var mangelfulde. Dertil var der også væsentlige problemstillinger som ikke var oplyst.³⁶

Sø-og Handelsretten lagde vægt på, at ledelsen (bestyrelsesformanden og den administrerende direktør) tiltrådte den 2. juni 1992, hvor det meste arbejde med prospektet var udført og derfor var ledelsen berettiget til at gå ud fra at prospektet var udført forsvarligt.³⁷ Retten anfører at den konkrete ansvarsbedømmelse må tage udgangspunkt i den situation som ledelsen befandt sig i, da de tiltrådte den 2. juni 1992. Angående revisorerne, lagde retten vægt på at de var bekendt med alle de økonomiske forhold.³⁸

---

³³ Eyben og Isager, ”Lærebog i erstatningsret (2015) s. 120

³⁴ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s. 594

³⁵ U.2002.2067 H, s. 1

³⁶ U.2002.2067 H s. 111

³⁷ U.2002.2067 H, s. 114

³⁸ U.2002.2067 H, s. 115

Højesteret fandt ikke, at prospektet led af sådanne mangler, at der var grundlag for pålægge de sagsøgte et erstatningsansvar.³⁹

Selvom Højesteret frifinder revisor, er SØ- og handelsrettens afgørelse relevant og har værdi i forhold til vurderingen af et almindeligt erstatningsansvar og professionsansvaret, i forbindelse med ledelsen og revisor, og dette vil der blive set nærmere på.

Som tidligere skrevet omhandlede sagen, om hvorvidt prospektet for Hafnia Holding A/S var retvisende og hvilke følgevirkninger det havde. Hafnia begyndte i december 1989 at foretage opkøb af aktieposter i Baltica med henblik på at opnå en fusion. Da denne fusion ikke blev til noget, ville Hafnia forsøge at sælge disse aktier igen. Hafnia begyndte i november 1991, at foretage et større opkøb af aktier i Skandia. Investeringen i Skandia, var en plan om et fælles samarbejde mellem Skandia og Hafnia.⁴⁰ Der blev dog fra Hafnias investorer givet udtryk for, at en dansk løsning var at foretrække i forhold til en svensk løsning med Skandia.⁴¹ I forbindelse med offentliggørelsen af årsregnskabet for 1991, meddelte Hafnia at der var i kontakt med Skandia om en fusion mellem de to selskaber.⁴² Der blev foretaget et økonomisk undersøgelse af Hafnia, og ifølge Skandia var det nødvendigt at nedjustere vurderingen af Hafnias økonomiske stilling. Denne vurdering var Hafnia ikke enig i.⁴³ Da fusionen mellem Hafnia og Skandia ikke blev til noget, udstedte Hafnia en pressemeddelelse i april 1992 om selskabets fremtidige ejerforhold, som var en kapitaludvidelse for at videreføre Hafnia som selvstændig virksomhed, også kaldet den danske løsning.⁴⁴

På generalforsamlingen den 2. juni 1992, blev Holger Lavesen og Olav Grue valgt som nye bestyrelsesmedlemmer. Bestyrelsen konstituerede Holger Lavesen som bestyrelsesformand og Olav Grue som administrerende direktør.⁴⁵

Børsprospektet dateret den 16. juni 1992, var gennemgået af de på generalforsamlingen valgte revisorer, som bekræftede at regnskabsoplysningerne giver et redeligt og retvisende billede af selskabets indtjening og økonomiske stilling.⁴⁶

---

³⁹ U.2002.2067 H, s. 1

⁴⁰ U.2002.2067 H, s. 3

⁴¹ U.2002.2067 H, s.7

⁴² U.2002.2067 H, s.6

⁴³ U.2002.2067 H, s. 8

⁴⁴ U.2002.2067 H, s.9

⁴⁵ U.2002.2067 H, s.21

⁴⁶ U.2002.2067 H, s.26

De to sagsøgere, Ole Steffensen og Henning Feilborg, købte aktier i forbindelse med emissionen. Fælles for dem var, at deres beslutning om at investere i Hafnia var baseret på børsprospektet samt et tillæg til prospektet.⁴⁷

Hafnia meddelte via en fondsbørsmeddelelse den 19. august 1992 at de trådte i betalingsstandsning,⁴⁸ og 12. maj 1993 blev Hafnia erklæret konkurs.⁴⁹

Sø- og Handelsretten fastslår, at et børsprospekt skal udarbejdes i overensstemmelse med god prospektskik, og fremføres på en måde så det er muligt at forstå indholdet, og vurdere den information, som bliver oplyst i prospektet. Dette betyder, at oplysningerne ikke må være ufuldstændige.⁵⁰ Sø- og Handelsretten angiver at prospektet må anses for at være mangelfuldt.⁵¹ Dette må være et udtryk for, at Sø- og Handelsretten ikke anser revisor og de øvrige som har været medvirkende til udarbejdelse af prospektet, for at have opfyldt kriteriet om god prospektskik. Hertil finder Retten, at revisorerne afgav en erklæring i prospektet, om at prospektet efter deres opfattelse gav et redeligt og retvisende billede af udvikling af selskabets indtjening og økonomiske stilling. I forlængelse af dette påpeger Retten at revisorerne der ikke særskilt har gjort gældende at de ikke har ansvar for fejl og mangler ved prospektet, må ifalde ansvar for de fejl og mangler ved prospektet som kan påvises.⁵²

I forhold til Hafnias ledelse, ses dog kun på bestyrelsesformanden og den administrerende direktør. Her afviser Sø- og Handelsretten at ledelsen skulle dømmes efter et objektivt ansvar i forbindelse med indholdet af prospektet, og henviser til at ledelsen skal dømmes efter dansk rets almindelige erstatningsregler, det vil sige på grundlag af culpereglen.⁵³ Retten henviser til at ansvarsbedømmelsen skal tage udgangspunkt i den situation som bestyrelsesformanden og direktøren befandt sig i, da de tiltrådte den 2. juni 1992, og at de begge var klar over da de tiltrådte bestyrelsen, at det var en vanskelig opgave de havde påtaget sig, men at de ikke anså den som umulig, og at de arbejdede under et stort pres fra de tiltrådte til den 5. juni. 1992. Retten finder derfor, at ledelsen må have en margin for fejl og fejlskøn.⁵⁴ Denne ansvarsregel findes i

---

⁴⁷ U.2002.2067 H, s.74

⁴⁸ U.2002.2067 H, s.36

⁴⁹ U.2002.2067 H, s.37

⁵⁰ U.2002.2067 H, s.111

⁵¹ U.2002.2067 H, s.112

⁵² U.2002.2067 H, s.115

⁵³ U.2002.2067 H, s 100

⁵⁴ U.2002.2067 H, s.100

selskabsloven § 361, stk. 1 og er ikke udtryk for en særlig ansvarsregel inden for selskabsretten, det er blot et udtryk for den almindelige culpabedømmelse inden for erstatningsretten.

Sø- og Handelsrettens afgørelse viser at der er forskel på hvordan ledelsen og revisorerne handlinger bliver bedømt. Det ses at revisorerne blev dømt ud fra professionsansvaret, idet det kunne bevises at de ikke have handlet efter normerne inden for området, og derved kan revisor pålægges et erstatningsansvar idet, det blev vurderet at revisors handlinger eller undladelser har været i strid med normen inden for det område, hvor revisor har påtaget sig sin opgave. Det ses ligeledes, at ledelsen kan blive fritaget for ansvar grundet individuelle undskyldningsgrunde, hvilket ikke kan forekomme ved et professionsansvar. Der skal dog ved ledelsens ansvarsbedømmelse også ses på de selskabsretlige opgaver som er beskrevet i selskabsloven. Disse opgaver vil blive gennemgået i nedenstående afsnit.

Sagen blev anket til Højesteret, hvor både ledelsen og revisorerne blev frifundet. Højesteret fandt det ikke bevist at prospektet var mangelfuldt i en grad der var ansvarspådragende, sådan som Sø- og Handelsretten havde fastslået.⁵⁵ Højesteret tager derfor ikke særskilt stilling til ansvarsgrundlaget vedrørende ledelsen og revisor.

2.1.1 Ledelsens selskabsretlige opgaver

Selskabsloven beskriver en række opgaver som påhviler bestyrelsen. Bedømmelsen af om en bestyrelse har handlet ansvarspådragende, kan blive påvirket af hvordan bestyrelsen har udført disse opgaver. Bestyrelsen kan blive erstatningsansvarlig, hvis ikke den har udført disse opgaver på en tilfredsstillende måde. Selskabslovens § 361 anfører at bestyrelsens ansvarsgrundlag følger dansk rets almindelige erstatningsregel, culpa. Det er denne culpabedømmelse som, disse selskabsretlige pålagte opgaver kan påvirke. Ledelsesansvaret kan derfor som tidligere nævnt ikke være et professionsansvar. Her følger en gennemgang af de væsentligste dele af selskabsloven i forhold til bedømmelse af bestyrelsesansvar.

Bestyrelsens kontrol og tilsyn, selskabslovens § 115

Bestyrelsen i et kapitalselskab skal varetage den overordnede og strategiske ledelse samt sikre en forsvarlig organisation af kapitalselskabets virksomhed jf. selskabsloven § 115. Heri ligger blandt andet, at bestyrelsen skal opstille de generelle og overordnede retningslinjer for direktionens daglige arbejde.⁵⁶ I begrebet overordnet ledelse ligger, at det ikke kun er tilsyn og kontrolopgaver

---

⁵⁵ U.2002.2067 H, s 140

⁵⁶ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s. 439-440

bestyrelsen har, men også egentlige ledelsesopgaver bare ikke daglige ledelsesopgaver. I begrebet forsvarlig organisation af selskabets virksomhed ligger en fastlæggelse af de retningslinjer for hvordan virksomheden skal tilrettelægges, herunder rammerne for investering og finansiering.⁵⁷

Selskabslovens § 115 indeholder en række konkrete pligter for bestyrelsen, om hvordan bestyrelsen skal føre tilsyn med direktionens arbejde.⁵⁸ For det første skal bestyrelsen påse, at bogføringen og regnskabsaflæggelsen foregår på en tilfredsstillende måde efter selskabets forhold, jf. selskabslovens § 115 nr. 1.

Hernæst skal bestyrelsen påse, at der er de fornødne procedurer for risikostyringen og interne kontroller, jf. selskabsloven § 115 nr. 2. Idet der er forskel på alle selskaber, er der dermed også forskel på, hvilke krav der stilles til risikostyringen og de interne kontroller, hvilket der menes med ordet fornødne procedurer.⁵⁹

Bestyrelsen skal derudover løbende modtage den fornødne rapportering om kapital-selskabets finansielle forhold, jf. selskabslovens § 115, nr. 3.

Efter selskabslovens § 115, nr. 4, skal bestyrelsen påse at direktionen udfører sit hverv på en behørig måde, og efter de retningslinjer som bestyrelsen har udarbejdet. Idet det ligeledes er bestyrelsen som ansætter og afskediger direktionen, medfører dette at direktionen følger bestyrelsens udstedte retningslinjer når du udfører der hverv.⁶⁰

Til sidst skal bestyrelsen påse, at kapital-selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, jf. selskabslovens § 115, nr. 5. Ligeledes anfører loven, at der skal være tilstrækkeligt likviditet til at opfylde selskabets nuværende og fremtidige forpligtelser. Bestyrelsen er forpligtet til at vurdere selskabets økonomiske situation og sikre at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

Hvis bestyrelsen ikke udfører sine pligter efter selskabslovens § 115 på tilfredsstillende vis, kan dette indgå i bedømmelsen af bestyrelsens ansvar.

Kapitaltab, selskabslovens § 119

Selskabslovens § 119 anfører, at ledelsen i et selskab skal, sikre at der afholdes generalforsamling, senest 6 måneder efter det konstateres at selskabets egenkapital udgør mindre end halvdelen af den

---

⁵⁷ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 440

⁵⁸ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 440

⁵⁹ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 440

⁶⁰ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 440-441

tegnede kapital. Loven beskriver herved, at bestyrelsen har en reaktionspligt, når halvdelen af kapitalen er tabt, men ikke en genopretningspligt.⁶¹

På generalforsamlingen som skal afholdes når halvdelen af kapitalen er tabt, skal bestyrelsen redegøre for selskabets økonomiske stilling og om fornødent stille forslag om hvilke foranstaltninger, der bør træffes, herunder om selskabets opløsning, jf. selskabslovens § 119. 2. pkt.

Denne bestemmelse siger intet om hvilke formkrav der er til indkaldelsen til generalforsamlingen. Det er generalforsamlingen som kan træffe beslutningen, om hvorvidt selskabet skal opløses, eller om selskabets drift skal fortsætte. Hvis det beslutes på generalforsamlingen, at driften af selskabet skal fortsættes, vil bestyrelsen stadig være ansvarlig efter de almindelige erstatningsretlige regler, dog ville kravene til bestyrelsens opmærksomhed formentlig være skærpet.⁶² Hvis bestyrelsens forslag gik på, at indstille driften af selskabet, men generalforsamlingen derimod beslutter at driften skal fortsætte, uden at bestyrelsen er overbevist om, at dette var den rigtige beslutning, bør dette betyde at bestyrelsen må træde tilbage.⁶³

Forretningsorden, selskabslovens § 130

Såfremt bestyrelsen i et selskab består af flere medlemmer, skal der ved en forretningsorden træffes nærmere beslutninger om udførelsen af bestyrelsens hverv jf. selskabslovens § 130, stk. 1.

Når udformningen af forretningsordenen foretages, skal den tage udgangspunkt i selskabets virksomhed og behov, jf. selskabslovens § 130, stk. 2. Bestemmelsen opstiller en række punkter som bestyrelsen bør overveje om forretningsordenen skal indeholde som fx konstituering, tilsyn med direktionens daglige ledelse og regnskabskontrol.

Selvom udarbejdelsen af en god forretningsorden, som overholdes er vigtig, må den ikke overvurderes. En overtrædelse af forretningsordenen kan ikke i sig selv, under en erstatningssag, være bevis for en retsstridighed eller culpa, hvorimod forretningsordenen kan være en form for tjekliste, for hvad bestyrelsesmedlemmerne normalt skulle have iagttaget.⁶⁴

---

⁶¹ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 328

⁶² Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 328-329

⁶³ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 328

⁶⁴ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 411

Forsvarlighed, selskabslovens § 179, stk. 2

Hvis selskabet udlodder udbytte til ejerne, er bestyrelsen ansvarlig for, at udlodningen ikke overstiger, hvad der er forsvarligt under hensyntagen til selskabets økonomiske stilling, samt at det ikke sker til skade for selskabet eller dets kreditorer, jf. selskabslovens § 179, stk. 2, 1. pkt.

Denne bestemmelse hænger nært sammen med selskabslovens § 115, nr. 5 som kræver at bestyrelsen skal påse, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt.

Fælles for disse opgaver som bestyrelsen er pålagt ifølge selskabsloven, er at en overtrædelse af bestemmelsen ikke i sig selv fører til et ansvar. Men at bestyrelsens adfærd samt øvrige omstændigheder, alt sammen indgår i en samlet bedømmelse af om bestyrelsen har handlet ansvarspådragende.

2.2.1 Revisornævnet

Revisornævnet er en uafhængig administrativ klageinstans.⁶⁵ Denne klageinstans behandler klager vedrørende statsautoriserede og registrerede revisorer, der under udførelsen af deres opgaver som offentlighedens tillidsrepræsentant efter revisorlovens § 1, stk. 2, ikke har udført deres opgaver i overensstemmelse med god revisorskik, hertil om revisorerne har udvist den nøjagtighed og hurtighed, som opgaven kræver.⁶⁶

Revisornævnet træffer sin afgørelse på grundlag af parternes indlæg. Revisornævnets afgørelse bliver udgivet skriftligt, og indeholder oplysninger omkring de forhold og synspunkter, som har været afgørende for afgørelsen, hvorefter afgørelserne bliver offentliggjort på nævnets hjemmeside.⁶⁷

De afgørelser som revisornævnet kommer med, kan indbringes for domstolene, men kan ikke indbringes for en anden administrativ myndighed.⁶⁸

Revisornævnet har visse sanktionsmuligheder. Nævnet kan tildele advarsler og de kan pålægge bøder til både den enkelte revisor og til selve revisionsvirksomheden. Nævnet kan tildele den enkelte revisor en personlig bøde på op til 300.000 kr., og revisionsvirksomheden kan idømmes en bøde på op til 750.000 kr. Revisornævnet kan i særlige tilfælde frakende revisor eller

---

⁶⁵ Erhvervsstyrelsen, Om revisornævnet, senest besøgt den 10.01.2016, <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-revisornaevnet>

⁶⁶ Erhvervsstyrelsen, Om revisornævnet, senest besøgt den 10.01.2016, <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-revisornaevnet>

⁶⁷ Erhvervsstyrelsen, Om revisornævnet, senest besøgt den 10.01.2016, <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-revisornaevnet>

⁶⁸ Erhvervsstyrelsen, Om revisornævnet, senest besøgt den 10.01.2016, <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-revisornaevnet>

revisionsvirksomheden retten til at udøve sit erhverv for en begrænset periode, fra mellem 6 måneder til 5 år.⁶⁹

Ligesom at overtrædelse af de selskabsretligt pålagte opgaver, tillægges en betydning i bedømmelsen af bestyrelsesansvar, kan Revisornævnets afgørelse tillægges en vis betydning når revisors ansvar skal bedømmes. Dette ses i dommen omkring Memory Card Technology, hvor der blev holdt et retsmøde i 2005, som skulle behandle en tvist om udsættelse af sagen, da man ville afvente Revisornævnets afgørelse på grund af den klage som Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet havde indgivet. Her besluttede Landsretten, at udsætte sagen, af hensyn til iværksættelse af syn og skøn samt afventning af disciplinærnævnets afgørelse.⁷⁰ Det ses i Landsrettens afgørelse og begrundelse, at de direkte henviser til Revisornævnets afgørelse hvorimod dette ikke ses direkte i Højesterets afgørelse og begrundelse.

2.2 Kausalitet

For at der kan pålægges et erstatningsansvar, kræver det, at der er årsagsforbindelse mellem den handling eller undladelse fra ledelsens eller revisors side, og til det lidte tab. Årsagsforbindelsen er ment som en afgræsning af erstatningsansvaret, således at det kun er handlinger eller undladelser der står i tæt forbindelse med tabet, der bliver erstatningspådragende.⁷¹

Bevisbyrden for årsagssammenhængen ligger hos den skadelidte, såfremt den skadelidte ikke kan frembringe beviser, som kan overbevise en dommer om at der forelægger årsagssammenhæng, så kan den skadelidte ikke få medhold i sit krav.⁷² Dog kan kravene til bevisbyrden lempes, under de omstændigheder, at der er tale om grove fejl,⁷³ men det er dog ikke tilstrækkeligt at revisor blot har begået en fejl, fejlen skal også være årsag til tabet.⁷⁴

Erik Werlauff udtrykker i artiklen Selskabserstatningsrettens ”tilpasningspunkt” at selv om revisors fejl har medført et fejlbehæftet regnskab, der medfører selskabet et tab, giver det ikke sig selv at revisor er erstatningsansvarlig for dette tab. Tabet må derfor være påført selvskabet på en anden måde, enten i forbindelse med konkurs, i tilfælde af selvskabet har forsat driften af på grund af et fejlbehæftet regnskab, hvormed tabet blev forøget. Eller i forhold til en kreditor, som har ydet en

---

⁶⁹ Erhvervsstyrelsen, Om revisornævnet, senest besøgt den 10.01.2016.

⁷⁰ B-1553-0Vestre Landsrets dom af 1/7 2013 (V.L. 2) s. 131

⁷¹ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 340

⁷² Eyben og Isager, ”Lærebog i erstatningsret (2015) s. 303-304

⁷³ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 341

⁷⁴ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 341

kredit på baggrund af et fejlbehæftet regnskab. Der må derfor fortages en sammenligning af den faktiske hændelse og det hypnotiskes hændelses forløb, hvis revisor ikke havde begået sin fejl, hvor skadelidte må kunne bevise en årsagssammenhæng.⁷⁵

Det er ofte klart, at der er årsagsforbindelse mellem en begået fejl af revisor og en klients tab, hvorimod det ofte kan være mere vanskeligt at bevise årsagsforbindelsen mellem en revisors fejl eller manglende handling og en tredjemands tab. Det er hertil vigtigt, for at der kan statuere et ansvar, at tredjemand faktisk handler på grundlag af revisors arbejde.⁷⁶

Noget af det særlige ved revisorerhvervet er, at revisors arbejde er at forsyne et regnskab med en påtegning, som en vid og ofte ubestemt kreds af personer eller virksomheder, vil lade revisors arbejde blive bestemmende eller medbestemmende for deres dispositioner. Idet revisor altid må forvente, den mulighed, at hans reviderede regnskab kan blive forevist leverandører eller andre långivere i forbindelse med opnåelse af kredit.⁷⁷

Dette vil blive gennemgået yderligere, i afsnit 3 hvor der vil blive undersøgt hvad domstolene lægger vægt på i bedømmelsen af revisors erstatningsansvar ud fra kausalitetsprincippet.

2.3 Økonomisk tab

En af de grundlæggende erstatningsretlige betingelser, for at en skadelidt kan kræve erstatning, er hvis den ansvarspådragende handling eller undladelse har medført et økonomisk tab, som kan bevises. Kan tabet ikke bevises, er der ikke noget ansvar, selvom der har været begået en fejl. Ligeledes skal tabets størrelse dokumenteres af den skadelidte.⁷⁸

Dette ses illustreret i U 1998.1173 H fodbold-sagen:

Fodbold-dommen omhandler en professionel fodboldklub, hvor boet lagde sag an mod bestyrelsen, med påstand om at de var erstatningspligtige for tabet ved fortsat drift af selskabet.⁷⁹Landsretten fandt, at ledelsen var erstatningspligtige overfor boet, fordi det negative driftsresultat blev forøget ved at fortsætte driften, og at dette måtte være klart

---

⁷⁵ Werlauff, ” Selskaberstatningsrettens >>tilpasningspunkt<<” s. 1

⁷⁶ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 342

⁷⁷ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 342

⁷⁸ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 345

⁷⁹ U 1998.1173 H, s. 1.

for ledelsen. Landsretten finder det dog, ikke muligt at fastslå størrelsen af den erstatning for tab, som kunne tilkomme boet.⁸⁰

Højesteret tiltræder Landsrettens anførte grunde, med at bestyrelsen burde have indset, at videreførsel af selskabet ikke var muligt uden yderligere tab, og at bestyrelsen derfor havde handlet uforsvarligt.⁸¹ Ved opgørelsen af tabet, fastlog Højesteret, at tabet af den forsatte drift tager udgangspunkt i den af skønsmanden opgjorte forskel mellem underbalancen på hvornår selskabet burde være blevet stoppet, og hvornår det faktisk blev stoppet.⁸²

Dommen viser, at der godt kan have været handlet ansvarspådragende, men hvis ikke at tabet kan bevises, vil de ikke kunne blive pålagt et erstatningsansvar. Dommen viser ligeledes, at en skønsmæssig opgørelse af tabet kan være tilstrækkelig i vurdering af det økonomiske tab, så bestyrelsen kan blive erstatningsansvarlig på trods af det direkte tab ikke kan opgøres.

I forbindelse med opgørelse af tabet i forhold til revisoren, må der ofte foretages en vurdering af hvornår revisor kan gøres ansvarlig for tabet overfor klienten eller tredjemand, og hvor stor en del af tabet klienten og tredjemand selv må bære. Dette betyder, at revisor tidligst bliver ansvarlig fra det tidspunkt, hvor han burde have opdaget, og handlet på, besvigelser eller andre ulovligheder, såfremt han havde handlet i overensstemmelse med god revisorskik.⁸³ Det er derfor vigtigt, at angive hvornår dette tidsmæssige skæringpunkt indtræder i forhold til pålæggelsen af ansvar, idet det kun er tabet, der kan hidføres til den efterfølgende tid, som kan blive erstattet.⁸⁴

2.4 Adækvans

Når det er konstateret, at der er årsagssammenhæng mellem den culpøse handling og tabet, kan der ikke nødvendigvis pålægges et erstatningsansvar, idet erstatningsansvaret yderligere begrænses af kravet adækvans, hvilket er et krav om en mere snæver sammenhæng mellem den culpøse handling og den indtrufne skade.⁸⁵

---

⁸⁰ U 1998.1173 H, s. 16.

⁸¹ U 1998.1173 H, s. 18.

⁸² U 1998.1173 H, s. 18

⁸³ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 346

⁸⁴ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 346

⁸⁵ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 344

Denne begrænsning gør, at der ikke kan pålægges et erstatningsansvar for skader, der er atypiske eller upåregnelige følger af den skadevoldende handling.⁸⁶ I dette ligger, at risikoen for en skade bliver forøget med den uagtsomme handling. Det er dog ikke tilstrækkeligt, at risikoen for skade bliver forøget, men der kræves at risikoen for den indtrufne skade er forøget af revisors eller ledelsen handlemåde. Dette betyder som sagt, at det skal være påregneligt for skadevolder, at hans handling medfører netop den skade som senere indtræffer.⁸⁷

2.5 Lempelse

Ifølge selskabslovens § 363, stk. 1, kan der efter konkret vurdering ske lempelse af erstatningsansvaret. Lempelse kan finde sted, hvis det ville være urimeligt, at lade et bestyrelsesmedlem eller et medlem af direktionen blive erstatningsansvarlige for det fulde tab, når der tages hensyn til: skyldgraden, skadens størrelse og omstændighederne i øvrigt. Dette forudsætter dog, at der bliver nedlagt påstand om dette, overfor retten.⁸⁸

Selvom der er nedlagt påstand om lempelse af erstatningskravet, er det ikke givet at retten tager påstanden til følge. I Capinordic dommen udtaler Landsretten, at de ikke finder noget grundlag for nedsættelse af erstatningskravet, idet de sagsøgte ikke har givet oplysninger om deres økonomiske forhold.⁸⁹

Hvis en bestyrelse har tegnet en ansvarsforsikring til dækning af et eventuelt bestyrelsesansvar, men at denne ikke dækker det fulde tab, ville det være tænkeligt, at lempe ansvaret, således at den del af der ikke er dækket af forsikringen, vil bortfalde.⁹⁰

I forhold til revisor, skal de have en lovpligt revisoransvarsforsikring, men denne omfatter kun erklæringsområdet, og dækker ikke alt som revisor beskæftiger sig med, og denne ansvarsforsikrings skal overholde nogle mindste krav.⁹¹ Der har været en del debat, omkring, om man bør begrænse revisors erstatningsansvar, i Danmark, da EU Kommissionen har henstillet at medlemslandene indfører en begrænsning af revisors erstatningsansvar, hvilket en række lande allerede har indført.⁹²

---

⁸⁶ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 344

⁸⁷ Eyben og Isager, ”Lærebog i erstatningsret (2015) s. 310

⁸⁸ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 584

⁸⁹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1137

⁹⁰ Werlauff, ”Selskabsret” (2013), s 585

⁹¹ Langsted, Andersen og Kiertzner, ”Revisoransvar” (2012), s. 370-371

⁹² Vase, ”Begrænsning af revisors ansvar, et erstatnings- og forsikringsretligt perspektiv. RR.2011.10.0034. S. 1.

I erstatningsansvarsloven findes der også en generel lempelsesregel.⁹³ Lempelsesreglen findes i erstatningsansvarslovens § 24, hvor den anfører, at et erstatningsansvar, kan nedsættes eller helt bortfalde, hvis ansvaret virker urimeligt tyngende for den erstatningsansvarlige, eller hvis det i ganske særlige omstændigheder er rimeligt. Når dette skal vurderes, anfører loven, at der skal tages hensyn til skadens størrelse, ansvaret beskaffenhed, skadevolderne forhold, skadelidtes interesse, om der foreligger en forsikring samt øvrige omstændigheder.⁹⁴

---

⁹³ Eyben og Isager, ”Lærebog i erstatningsret (2015) s. 489

⁹⁴ Eyben og Isager, ”Lærebog i erstatningsret (2015) s. 489

3. Kausalitetsprincippet i forbindelse med revisors erstatningsansvar

I dette afsnit vil det blive undersøgt, hvad domstolene lægger vægt på, når de skal bedømme, om revisor ifalder et erstatningsansvar, med fokus på kausalitetsprincippet, især når revisor har begået evt. fejl eller mangler i sit arbejde. Der vil ligeledes blive set på, ledelsens ansvar og hvordan de bliver dømt af domstolene, og dette sammenlignes med revisor. For at der kan pålægges et erstatningsansvar, kræver kausalitetsprincippet at der er årsagsforbindelse mellem handlingen eller undladelsen fra revisors side, og det lidte tab. Dette betyder, at domstolene, skal foretage en vurdering, af hvornår tabet er realiseret og om revisors relevante og grundige revision ville have afdækket dette, og et evt. tab ville være begrænset hvis selskabets drift var blevet indstillet eller tilpasset.⁹⁵

Der vil i afsnittet blive gennemgået flere domme, for at se på hvad domstolene lægger vægt på ved deres vurdering af kausalitet. I U 2015.2075 H (Memory Card Technology) bliver revisor dømt erstatningsansvarlig i Landsretten, men frifundet i Højesteret på grund af manglende årsagssammenhæng. Yderligere vil dommen Østre Landsrets dom af 15. april 2013⁹⁶, blive gennemgået. Her blev afsagt en samlet dom, selvom der var to sager, da de tre sagsøgte i begge sager var identiske. Den ene sag omhandlede Ejendomsservice ApS, hvor Landsretten fastslog at revisorerne havde handlet ansvarspådragende, og at der var den fornødne årsagssammenhæng mellem deres ansvarspådragende adfærd og det påførte tab.⁹⁷ Den anden sag, omhandlede R.G. Entreprise ApS, hvor Landsretten fastslog at selvom revisorerens revision var groft mangelfuldt, var tabet realiseret, inden en grundig revision ville kunne have afdækket dette, hvorfor der ikke var den fornødne årsagssammenhæng med den udførte revision og tabet.⁹⁸

3.1 Memory Card Technology

U 2015.2075 H omhandler selvskebet Memory Card Technology som blev erklæret konkurs i 2001. Memory Card Technology producerede hukommelseschips, og havde op gennem 1990'erne stor succes. Memory Card Technology blev Børsnoteret, og bestyrelsen blev efterfølgende styrket med tre

---

⁹⁵ U20015B.244

⁹⁶ Disse to domme, er ikke tryk i ugeskrift for Retsvæsen, men er refereret af Thomas Hjort i RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab?. Analysen af disse to sager tager udgangspunkt i denne artikel.

⁹⁷ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

⁹⁸ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

erfarne erhvervsfolk, og hovedaktionæren forsæt i bestyrelsen og som administrerende direktør.⁹⁹ Grundet tab lidt som følge af forsæt og uforsvarlig drift efter driften burde være indstillet eller tilpasset.¹⁰⁰ Der blev indledt en straffesag mod hovedaktionæren for regnskabsmanipulation og samtidig anlagde konkursboet en erstatningssag mod bestyrelsen og revisionen. Begrundelsen for erstatningssagen mod revisorerne var, at hvis ikke revisoren havde begået fejl, ville regnskabet have set anderledes ud og bestyrelsen kunne således have sikret den fornødne tilpasning af driften.¹⁰¹ Landsretten fastslog at det manglende forbehold i 1998/1999 regnskabet blev anset for at være ansvarspådragende for revisionen. Ligeledes blev det manglende forbehold for rigtigheden af værdiansættelsen af varelagerbeholdningen i regnskabet 1999/2000 anset for at være ansvarspådragende for revisionen. Landsretten fandt, derfor at der var årsagsforbindelse mellem revisorerens ansvarspådragende handling og en meget stor underbalance, som blev konstateret under betalingsstandsningen, og ligeledes fandt Landsretten, at det også måtte have været påregneligt, at bankerne ved långivning måtte have lagt afgørende vægt på den blanke revisorpåtegning på regnskaberne. Revisorerne samt den administrerende direktør blev dømt erstatningsansvarlige, og til at hæfte solidarisk for betaling af konkursboets krav på 100 mio. kr., men den øvrige bestyrelse samt bestyrelsesformanden blev frikendt. Landsretten bemærker ligeledes at der ikke er grundlag for at lempe revisionens erstatningsansvar.¹⁰² Højesteret frifinder dog revisorerne. Højesteret fastslog dog, at revisorerne havde handlet ansvarspådragende i forbindelse med regnskabsaflæggelserne for 1998/1999 og 1999/2000, men at det ikke var godtgjort, at der var årsagsforbindelse mellem de ansvarspådragende fejl og tabet.¹⁰³

Højesteret og Landsretten kom ikke frem til den samme afgørelse angående erstatningsansvaret vedrørende revisor. Sagen omhandler både ledelses- og revisoransvar. Både Landsrettens og

---

⁹⁹ Lett, Højesteretssagen om revisoransvar fra Revision og Regnskab (2015) s. 105-106.

¹⁰⁰ U.2015.2075.H, s. 1

¹⁰¹ Lett, Højesteretssagen om revisoransvar fra Revision og Regnskab (2015) s. 105-106.

¹⁰² B-1553-0Vestre Landsrets dom af 1/7 2013 (V.L. 2) s. 211-213

¹⁰³ U.2015.2075.H s. 73

Højesterets afgørelser er relevante og væsentlige at gennemgå, da Højesteret tilslutter sig væsentlige dele af Landsrettens afgørelse, hvorfor begge afgørelser vil blive inddraget.

Memory Card Technologys konkursbo sagsøgte den administrerende direktør, som ligeledes var hovedaktionær, for regnskabsmanipulation i forhold til omsætning og lageret. Han blev dømt for at have handlet ansvarspådragende overfor selskabet og derved have påført selskabet tab, så konkursboet kan gøre et erstatningskrav gældende overfor ham.¹⁰⁴ Dette forhold vil ikke blive gennemgået yderligere. Konkursboet sagsøgte ligeledes øvrige tre bestyrelsesmedlemmer, herunder også bestyrelsesformanden samt revisorerne.

Konkursboet sagsøgte ovenstående idet, det var af den opfattelse, at bestyrelsen og revisionen havde begået ansvarspådragende fejl og forsømmelser og at selskabets tab kunne have været undgået eller i hvert fald begrænset, hvis bestyrelsen og revisionen havde opfyldt sine forpligtelser.¹⁰⁵

Den første oktober 2004 klagede SØK (Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet) ved et klageskrift over de fire revisorerers udførsel af revisionen i regnskabsårerne 1998/1999 og 1999/2000 for Memory Card Technology. Klageskriftet fra SØK indeholdt i alt 12 klagepunkter hvoraf de 5 vedrørte regnskabet for 1998/1999 og de 7 vedrørte regnskabet for 1999/2000. SØK blev ved indgivelsen af klageskriftet bistået af KPMG, som udarbejdede en rapport vedrørende Memory Card Technologys regnskab.¹⁰⁶ Revisornævnet kendelse blev senere anvendt i Landsretten til vurdering af revisorerens ansvarsgrundlag.

Det fremgår af revisionsprotokollen af 5. oktober 1999 at revisorerne konstaterede at den løbende registrering af varebeholdningerne og deres værdi skete i henhold til regnskabsprincipperne. Ved årets udløb blev der foretaget en genberegning, som medførte at der i regnskabet 1998/1999 blev foretaget en opskrivning af varelagerets værdi på 50 mio. kr. Denne genberegning blev forsøgt efterprøvet af revisorerne, men revisorerne konkluderede, at det ikke var teknisk muligt at gennemskue eller dokumentere processen og dermed nå en korrekt opgørelse af varelagerens værdi.¹⁰⁷ Denne opskrivning gav anledning til at drøfte sagen med den administrerende direktør. Han ønskede ikke at der skulle bruges yderligere ressourcer på at underbygge og

---

¹⁰⁴ U.2015.2075.H, s. 69 - 70

¹⁰⁵ U.2015.2075.H, s. 1 og V.L. B-1553-02 s. 2

¹⁰⁶ V.L. B-1553-02 s. 99

¹⁰⁷ V.L. B-1553-02, s. 57 og 102

dokumentere genberegningen i Concorde (Lagerstyringssystem), fordi det snart ville blive udskiftet med et nyt, og mente derfor ikke, at det var nødvendigt at foretage en genberegning af varelagerværdien.¹⁰⁸ Direktørens modstand mod at foretage genberegningen giver anledning til at formode, at det ikke har været muligt at foretage en genberegning af værdien af varelageret. Med yderligere undersøgelser kunne revisorerne muligvis have afsløret direktørens regnskabsmanipulation. Når revisorerne finder at værdien af varelageret er opgjort forsvarligt og stoler på direktørens udtalelse, på trods af at de i et notat beskriver, at de ikke kan gennemskue matematikken i genberegningen, og mener det var nødvendigt at konsultere en Concorde programmør¹⁰⁹, er det en væsentlig tilsidesættelse af revisorernes forpligtelser, når de ikke foretager sig yderligere.

Revisorerne så det ligeledes, som et problem at direktøren var den eneste der var rigtigt inde i lageret, og ligeledes det at han havde mulighed for at gå ind i systemet og justere lagerværdien. Dette så revisorerne som en svaghed i systemet, da disse justeringer ikke blev dokumenteret tilstrækkeligt.¹¹⁰ Det blev omtalt i et notat, at denne svaghed burde drøftes med ledelsen¹¹¹, men det skete ikke, ledelsen blev kun informeret om, at det ikke var teknisk muligt at nå til en underbygget og dokumenteret konklusion i forbindelse med genberegningen.¹¹²

Revisornævnet fastlog i deres kendelse fra 6. maj 2009, at revisionen tilsidesatte god revisionskik ved at der ikke var taget en række forbehold i påtegningerne for årsregnskaberne 1998/1999 og 1999/2000.¹¹³ Idet værdien af varelagerbeholdningen var af afgørende betydning for Memory Card Technology, har Revisornævnet vurderet, at der ved revisionen i 1999 blev tilsidesat god revisionskik ved at undlade at tage forbehold for værdiansættelsen. Ud fra dette finder Landsretten, at det manglende forbehold i regnskabet 1998/1999, vedrørende dette meget væsentlige punkt, er ansvarspådragende for revisionen.¹¹⁴

---

¹⁰⁸ V.L. B-1553-02, s. 102

¹⁰⁹ V.L. B-1553-02, s. 102.

¹¹⁰ V.L. B-1553-02, s. 101

¹¹¹ V.L. B-1553-02, s. 101

¹¹² V.L. B-1553-02, s. 211

¹¹³ V.L. B-1553-02, s. 211

¹¹⁴ V.L. B-1553-02, s 211-212

Landsretten bemærker ligeledes, at bankerne formodentligt ikke ville have ydet lån efter aflæggelsen af regnskabet for 1998/1999, hvis der var blevet taget forbehold for værdiansættelsen af varelagerbeholdningen.¹¹⁵

Landsretten finder, at der er årsagsforbindelse mellem revisors ansvarspådragende handling, og tabet, og at det ligeledes har været påregneligt for revisorerne, at bankerne ved långivning må have lagt afgørende vægt på regnskaberne med blanke revisionspåtegninger.¹¹⁶

Det ses ud fra det ovenstående, at Landsretten har lagt vægt på, at der var flere anledninger, hvor revisorerne burde have skærpet deres opmærksomhed. Dette gælder særligt ved værdiansættelsen af varelagerbeholdningen, når de ikke kunne gennemskue matematikken bag opskrivninger, og at direktøren var den eneste med indgående kendskab til varelageret, og kunne justere i dette. I sådan en situation burde revisorerne ikke nøjes med at udføre en stikprøvekontrol, idet dette ikke er tilstrækkeligt til at udføre deres pligter i forhold til god revisionskik. Alt dette har tilsammen gjort at revisorerne, har handlet ansvarspådragende. Landsretten har ikke lagt meget vægt på udledning af årsagsforbindelsen, andet end den blot har konstateret at den er til stede, og er årsag er til selve tabet.

Højesteret kommer som tidligere nævnt frem til en anden afgørelse end Landsretten. Højesteret tiltræder Landsrettens vurdering af, at revisorerne har handlet ansvarspådragende i forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 1998/1999. Højesteret tiltræder de samme grunde som Landsretten, idet revisorerne skulle have taget forbehold for værdiansættelsen af varelageret.¹¹⁷ Højesteret finder det derimod ikke godtgjort, at ændringerne i værdiansættelserne og revisionspåtegningen i årsregnskabet, i sig selv ville have ført til, at bestyrelsen ville have indstillet eller tilpasset virksomhedens drift. Højesteret begrundet dette med, at en forklaring fra en medarbejder fra banken om bankens villighed til at yde lån i november 2000, selv efter at banken var bekendt med et underskud i Memory Card Technology, er det dermed ikke godtgjort at bankerne ville have nægtet fortsat långivning, hvis regnskabet 1998/1999 var blevet korrigeret.¹¹⁸

Højesteret finder det derfor ikke godtgjort, at der er årsagsforbindelse mellem de ansvarspådragende fejl i forbindelse med årsregnskabet 1998/1999 og tabet. Højesteret finder, efter en samlet

---

¹¹⁵ V.L. B-1553-02, s 212

¹¹⁶ V.L. B-1553-02, s 213.

¹¹⁷ U.2015.2075.H, s. 73

¹¹⁸ U.2015.2075.H, s. 73

vurdering, at der ligeledes er handlet ansvarspådragende i forbindelse med aflæggelse af årsregnskabet 1999/2000, da der heller ikke her blev taget forbehold for værdiansættelsen af varelageret. Højesteret ser ikke, at korrektion af dette, ville have ført til et væsentligt dårligere regnskab end det udkast der forelå den 3.11.2000 for første kvartal af regnskabsåret 2000/2001, og Højesteret finder ikke grundlag til at fastslå at en sådan forskydning på ca. en måned ville have haft betydning for selskabets tab.¹¹⁹ Hermed siger Højesteret også at der dermed heller ikke er nogen årsagssammenhæng mellem revisorerne udviste fejl og tabet. Højesteret tager, derfor ud fra ovenstående, revisorerne frifindelsespåstande til følge.¹²⁰

I forhold til bestyrelsesformanden finder Højesteret at han har udført sit hverv og har levet op til sine forpligtelser som bestyrelsesformand. Dog påpeger Højesteret, at han har fortaget sig en fejlvurdering, da han modtog et brev fra koncerndirektørerne vedrørende kritik af den administrerende direktør. Bestyrelsesformanden valgte igennem, mange års tillidsfuldt samarbejde med direktøren, at godtage det svar han fik fra direktøren, og valgte derfor ikke at vise brevet til resten af bestyrelsen eller revisorerne.¹²¹

Højesteret finder ud fra en samlet vurdering, at der ikke er grundlag for at pålægge bestyrelsesformanden et erstatningsansvar, på grund af denne enkeltstående fejlvurdering.¹²²

Memory Card Technology sagen viser tydeligt forskellen i grundlaget der dømmes ud fra, alt efter om det er revisorerne eller bestyrelsen man vil pålægge et erstatningsansvar. For revisorerne ses, at de har handlet ansvarspådragende, men grunden til de ikke bliver erstatningsansvarlige er alene af den grund, at der ikke er årsagssammenhæng mellem deres ansvarspådragende handling og selskabets lidte tab, og derfor er alle de erstatningsretlige betingelser ikke opfyldt. Hvorimod for bestyrelsesformanden ses det, at så længe man udfører sit hverv og ellers lever op til sine forpligtelser, så udløser en enkeltstående fejl ikke nødvendigvis et erstatningsansvar. Herved ses det også at der ved bedømmelse af bestyrelsesformandens ansvar, ses at individuelle undskyldningsgrunde er tilladt, men dog vigtigt at understrege, at Højesteret tillægger det betydning, at han ved udførelse af sit hverv ellers levede op til sine forpligtelser.

---

¹¹⁹ U.2015.2075.H, s. 73

¹²⁰ U.2015.2075.H, s. 73

¹²¹ U.2015.2075.H, s. 74

¹²² U.2015.2075.H, s. 74

Sagens forløb kan fortolkes således, at Landsretten har lempet på beviskravene i forbindelse med årsagssammenhæng, idet det var bevisligt at revisorerne havde handlet klart ansvarspådragende med grove fejl og mangler ved udførelsen af deres arbejde. Hvorimod dette ikke synes at være tilfældet med Højesteret begrundelse, hvor de netop skriver, at de ikke finder det godtgjort, revisors fejl havde direkte sammenhæng med det lidt tab, samt at de direkte skriver, at de ikke finder det godtgjort at banken ikke ville have ydet lånet, hvis regnskaberne var retvisende.

3.1 Retten i Roskildes dom af 24.maj 2012 og Østre Landsrets dom af 15. april 2013

Der blev i Retten i Roskilde og Østre Landsret afsagt dom i to sager. I den første sag havde konkursboet Ejendomsservice ApS sagsøgt to revisorer samt et forsikringsselskab. I den anden sag havde konkursboet R.G. Enterprise ApS sagsøgt de samme to revisorer og samme forsikringsselskab.¹²³

Idet de sagsøgte var identiske i begge sager, blev de behandlet samlet i både Byretten og i Landsretten. I det efterfølgende vil sagerne blive gennemgået og analyseret hver for sig, dog med en sammenholdning af begge sager til sidst.

3.2.1 Ejendomsservice ApS

Ejendomsservice ApS blev stiftet den 31. januar 2003. Selskabet fik ved deres første årsrapport en blank påtegning af revisor X og A. Den 11. januar 2005 tiltrådte revisor B, revisor X havde tidligere fratrådt. Selskabets andet og sidste årsregnskab blev ligeledes afgivet med en blank påtegning den 31. august 2005, udarbejdet i fællesskab af revisor A og B. Selskabet blev erklæret konkurs den 15. september 2006 på baggrund af en konkursbegæring fra SKAT. SKAT krævede 2.264.110 kr. i moms, som følge af forøgelse af salgsmoms og som følge af at selskabet blev nægtet fradrag for købsmoms af fiktive og ikke eksisterende fakturaer, idet der ikke var sket levering. SKAT havde udarbejdet en sagsfremstilling, hvor det fremgik at selskabet reelt var blevet overtaget af M. Det fremgår sagsfremstillingen fra SKAT at baggrunden med kontrollen med selskabet var en større undersøgelse rettet mod M, idet M er den person i danmarkshistorien, der samlet har den længste fængselsdom for økonomisk kriminalitet. I SKATs sagsfremstilling og analyse af revisor A og Bs udførte

---

¹²³ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 1

arbejde, konkluderede SKAT, at der slet ikke var udført nogen revision. Revisor A og B fremsatte kravet over for deres forsikringsselskab. Forsikringsselskabets advokat, var af den opfattelse af revisor A og B havde udvist grov uagtsomhed i forbindelse med revisionen, og derfor nægtede forsikringsselskabet dækning på revisoransvarsforsikringen, der undtog dækning for fortsæt og grov uagtsomhed. Byretten fandt at revisor A og B havde handlet ansvarspådragende ved at påtegne årsrapporten uden forbehold. Under forberedelserne ved Landsretten anerkendte revisor A og B at de havde handlet ansvarspådragende.¹²⁴

Byretten fandt frem til at revisionen på en lang række punkter var mangelfuld, og at revisionen var åbenbart udført i strid med såvel gældende revisionsstandarder som god revisionsskik, og derfor fandt byretten at begge revisorer havde handlet ansvarspådragende ved at påtegne årsrapporten uden forbehold. Byrettens formulering ”åbenbart i strid” med giver anledning til at forstå revisors handling som groft uagtsomt.¹²⁵

Byretten fandt ligeledes at revisorerne, efter dagældende bestemmelser, var forpligtet til at underrette Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet om, at M med overvejende sandsynlighed var i gang igen med at begå grov økonomisk kriminalitet. Ydermere udtalte byretten til dette, at da det ”ikke var udelukket”, at denne rapportering ville have ført til, at M var blevet standset. Som følge af revisorerne alvorlige fejl, må revisorerne bære denne risiko. Dermed er der den nødvendige sammenhæng med revisorerne fejl og det lide tab.¹²⁶ Det at byretten vælger at fremhæve, revisors ”alvorlige fejl”, og vurdere at ”ikke var udelukket” opfylder kausalitetskravet, tyder på at byretten har lempet konkursboets bevisbyrde. Byretten fastsatte erstatningen skønsmæssigt, idet der kunne være en usikkerhed i hvornår der ville være blevet reageret fra myndighedens side.¹²⁷

Sagen blev anket til Landsretten, og under dennes forberedelser anerkendte begge revisorer, at de have handlet ansvarspådragende. Derfor skulle der ikke tages stilling til dette i Landsretten.

---

¹²⁴ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 1-3

¹²⁵ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 2-3

¹²⁶ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

¹²⁷ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

Landsretten tiltræder, at revisorerne ikke foretog en egentlig revision, samt at revisorerne ved den udførte groft mangelfulde revision måtte have indset, at dette kunne føre til et tab for selskabet.¹²⁸

Landsretten udtaler i forbindelse med årsagssammenhængen, i forhold til byrettens udtalelse, at selvom den usikkerhed der kunne være med, hvornår myndighedens indgriben ville have fundet sted, kan det ud fra en konkret vurdering lægges til grund, at virksomheden ville have været blevet standset, hvis revisorerne have udfyldt deres pligter, og derfor blev revisorerne idømt et erstatningsansvar.¹²⁹

3.2.2 R.G. Entreprise ApS

R.G. Enterprise ApS blev stiftet den 21. oktober 2004. I forbindelse med stiftelsen blev revisor B registreret som revisor for selskabet. M bistod med stiftelsen af selskabet og ligeledes med meget af det administrerende arbejde i selskabet. Selskabets første årsrapport blev revideret af revisor A og B med en blank påtegning. Revisor B fratrådte som revisor for selskabet den 17. oktober 2006, og først den 2. marts 2007 tiltrådte revisor C som ny revisor for selskabet. Årsrapporten for 2006/2007 blev revideret af revisor C som afgav revisionspåtegningen med forbehold grundet den omstændighed, at selskabet var blevet inddraget i en verserende sag vedrørende økonomisk kriminalitet. Umiddelbart efter stiftelsen af selskabet blev der udstedt 25 fakturaer med teksten i brevhovedet "R.G. Enterprise ApS, Under stiftelse ved Ejendomsservice ApS. CVR. Nr..." Da SKAT kontrollerer disse konstaterede de, at de 25 fakturaer ikke blev bogført som omsætning i R.G. Enterprise ApS, men derimod blev de bogført som omsætning i Ejendomsservice ApS. Den 6. marts 2008 blev selskabet erklæret konkurs på baggrund af en konkursbegæring fra SKAT. Konkursboet fremsatte et erstatningskrav overfor revisor A og B idet årsrapporten for 2004/2006 efter deres opfattelse var behæftet med væsentlige mangler. Revisor A og B anmeldte igen det fremsatte erstatningskrav over forsikringsselskabet, og ligeledes denne gang nægtede de dækning, da det var forsikringsselskabets opfattelse at revisor A og B havde udvist grov uagtsomhed i forbindelse med revisionen af årsrapporterne. Byretten anførte at revisor A og B burde med deres viden om M,

¹²⁸ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

¹²⁹ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

have skærpet agtpågivenhed i forbindelse med revisionen af årsrapporten. Byretten fastslog, at revisionen på en række punkter var mangelfuld og at revisor A og B var erstatningsansvarlige. Landsretten fastslog herefter, at uanset at revisor A og B's revision må anses som groft mangelfuld, var tabet realiseret inden, den relevante og grundige revision ville kunne have afdækket dette, og derfor finder de ikke at den fornødne årsagssammenhæng mellem revisor A og B's udførte revision og det påførte tab, og både revisor A og B samt forsikringselskabet blev frifundet.¹³⁰

Byretten fandt, at revisorerne med deres viden tilsammen om M, burde have givet anledning til skærpet agtpågivenhed i forbindelse med revisionen af årsrapporten. Derudover blev revisionen på en række punkter fundet mangelfuld, samt at den var udført i strid med gældende revisionsstandarder og revisionsskik. Byretten finder på denne baggrund at begge revisorer under disse omstændigheder har handlet ansvarspådragende ved at påtegne årsrapporten uden forbehold. Ud fra Byrettens dom, må det vurderes, at de er af den opfattelse, at der kun er bevis for en simpel uagtsomhed.¹³¹

Byretten udtaler ligeledes, at revisorerne burde have indset, at det var overvejende sandsynligt, at M ligeledes i dette selskab kunne være medvirkende til, at der ville blive begået grov økonomisk kriminalitet. Byretten tilføjer, at revisorerne skulle særskilt i protokollen have underrettet den administrerende direktør, og hvis ikke han inden 14 dages fristen, have foretaget de fornødne skridt for at stoppe den igangværende kriminalitet, skulle revisorerne selv efter de dagældende regler, have underrettet Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet. Byretten udtaler hertil at det ikke kan udelukkes, at en sådan rapportering, ville have ført til, at selskabets ulovlige aktiviteter ville være blevet afdækket, som følge af fejlene fra revisorerne side må være en risiko. Dette medfører at der er den nødvendige sammenhæng mellem deres fejl og selskabets tab.¹³² Byretten vurderer derfor, at der er årsagssammenhæng mellem revisorerne forsømmelse og selskabets tab, og finder revisorerne erstatningsansvarlige.

---

¹³⁰ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3-5

¹³¹ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

¹³² RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

Denne sag blev ligeledes anket til Landsretten, og også her, anerkendte begge revisorer under sagens forberedelse til Landsretten, at de have handlet ansvarspådragende. Hvilket betød at Landsretten igen, ikke skulle tage stilling til om revisorerne have handlet culpøst. Landsretten udtaler alligevel, at den tiltræder, at revisorerne udarbejdelse af årsrapporten ikke foretog den relevante revision.¹³³ I relation til årsagssammenhængen udtaler Landsretten, at i forbindelse til den mangelfulde omsætning, at de fakturerer der blev betalt til Ejendomsselskabet af 5. juni. 2001 ApS, og at disse beløb blev hævet fra kontoen umiddelbart efter indbetalingen. Derfor finder Landsretten, at selvom revisionen anses for at være groft mangelfuld, så var tabet allerede realiseret, inden en evt. relevant og grundig revision kunne have afdækket dette, og derfor finder de ikke at der er den fornødne årsagssammenhæng mellem revisorerne mangelfulde revision og selskabets påførte tab. Landsretten frifinder derfor begge revisorer, på grund af manglende årsagssammenhæng.¹³⁴

3.3 Sammenholdning mellem Ejendomsservice ApS og R.G. Entreprise ApS

Disse to domme viser tydeligt, at alle de grundlæggende betingelser for at statuere et erstatningsansvar skal være opfyldt, og at man ikke kun kan fokusere på om der er blevet begået en fejl.

Det er værd at bemærke forskellen i Landsrettens begrundelse, for hvornår revisor blev erstatningsansvarlig. Landsretten udtaler ved Ejendomsservice ApS, at revisorerne ved den udførte groft mangelfulde revision måtte have indset at dette kunne føre til et tab for selskabet. Den store forskel mellem Byrettens og Landsretten afgørelse, er at Byretten skriver, at det ikke er udelukket at en rapportering til Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet vil kunne have ført til, at den administrerende direktør var blevet standset og som følge af revisors alvorlige fejl, at den fornødne årsagssammenhæng var til stede mellem revisorerne fejl og det lidte tab. Byretten opgør tabet skønsmæssigt, idet der kunne være en vis usikkerhed om hvornår der ville være blevet reageret fra myndighedens side. Landsretten fastsætter ikke tabet ud fra en skønsmæssig vurdering, men fastsætter i stedet tabet fra 4. kvartal 2005 og indtil selskabet går konkurs i september 2006, og opgør salgs- og købsmomsen til i alt 812.663 kr.¹³⁵

---

¹³³ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

¹³⁴ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

¹³⁵ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

Det at Byretten vælger, at fastsætte tabet ud fra en skønsmæssigvurdering, kan det tyde på at Byretten har valgt at lempe bevisbyrden for konkursboet for de bevismæssige krav til årsagssammenhæng. Hvorimod dette ikke helt ses at være tilfældet med Landsrettens begrundelse. I Landsretten ses, det at de fastsætter erstatning ud fra et bestemt tidspunkt, nemlig hvornår revisorerne burde have rettet henvendelse til Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet.¹³⁶ Her kan det dog også tyde på, at Landsretten har lempet bevis byrden, da der kan være tvivl om myndighederne allerede ville være grebet ind, så tabet for 4. kvartal 2005 ville have været forhindret.¹³⁷ Der ses derfor ikke, at være en lige tydelig årsagssammenhæng revisors mangelfulde revision, og tabet for 4. kvartal 2005.

Byretten benytter ikke ved R.G. Entreprise ApS udtrykket alvorlige fejl ved revisorerne arbejde, men fandt alligevel at der var årsagssammenhæng mellem revisorerne mangelfulde arbejde, og til det lidte tab. Som tidligere beskrevet, fandt Landsretten, at selvom revisionen fra revisorerne side må kunne anses for at være groft mangelfuld, så var tabet allerede realiseret, inden en evt. relevant og grundig revision ville kunne have afdækket dette, og derfor finder de ikke at der er den fornødne årsagssammenhæng mellem revisorerne mangelfulde revision og selskabets påførte tab.¹³⁸

Selvom Landsretten selv fremhæver at revisionen må anses som groft mangelfuld, så må det vurderes at de ikke fandt, at den nødvendige årsagssammenhæng var til stede, samt at hvis der var en lempelse af beviskravene ville dette ikke have ændret på sagens udfald,¹³⁹ idet revisors adfærd stadig ikke ville være skyld i tabet.

Disse to domme viser tydeligt, at alle de grundlæggende betingelser skal være opfyldt før der kan pålægges et erstatningsansvar, og at det er vigtigt at man ikke kun fokuserer på at der skal være et ansvarsgrundlag, og at revisor har begået en fejl.¹⁴⁰

---

¹³⁶ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

¹³⁷ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 3

¹³⁸ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

¹³⁹ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

¹⁴⁰ RR.2013.08.0064 – Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab? S. 5

4. Ledelsesansvar

I dette afsnit vil der blive undersøgt, hvad domstolene lægger vægt på, når de skal bedømme selskabets ledelses erstatningsansvar. Der vil blive gennemgået to domme, for at se på hvad domstolene lægger vægt på i denne vurdering. Den første er Capinordic Bank, som er den første dom af ledelsesansvar efter finanskrisen i forbindelse med konkurs af en bank. Her blev ledelsen frifundet for erstatningsansvar for det samlede tab ved bankens konkurs, men de bliver fundet erstatningspligtige ved 9 ud af 40 låneengagementer. Her vil der ligeledes blive set på bankTrelleborg, hvor ledelsen i Landsretten blev frifundet, idet den ikke mente at ledelsens mangelfulde prospekt, har årsagssammenhæng med det tab som garanterne led ved at konvertere deres garantier til aktier. Hvorimod Højesteret kommer frem til at der var årsagssammenhæng og ledelsen blev idømt et erstatningsansvar.

4.1 Capinordic Bank

Capinordic Bank A/S blev erklæret konkurs den 11. februar 2010, idet banken ikke kunne opfylde Finanstilsynets solvenskrav. Herefter overdrog Banken under konkurs jf. § 8, stk. 2, i lov om finansiel stabilitet med virkning fra konkursdatoen sine aktiver til Finansieringsselskabet af 11/2 2010, som er et datterselskab til Finansiell Stabilitet A/S.¹⁴¹ Denne sag har sammenhæng til flere andre sager, som et led i det samlede retsopgør efter finanskrisen.¹⁴²

Sagen blev anlagt af Finansiell Stabilitet efter Capinordic Banks konkurs mod to bestyrelsesmedlemmer, hvoraf den ene var bestyrelsesformanden, som har været formand siden 2006 og indtil 2010 og den anden, et meget aktivt bestyrelsesmedlem, der ligeledes var medstifter af banken, samt bankens direktør, som kun var med i ledelsen i de sidste par år. Capinordic blev stiftet i 2006 med henblik på et særligt velhaverkoncept, idet banken henvendte sig til nogle få og udvalgte kunder.¹⁴³

Sagen om Capinordic blev anlagt den 20. december 2010 ved Byretten, men fordi den blev anset som værende principiel blev den henvist fra Byretten til Landsretten jf. Retsplejeloven § 266, stk. 1 og derfor er Landsrettens dom fra første instans.¹⁴⁴ Landsrettens afgørelse er blevet anket, og derved

---

¹⁴¹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 7.

¹⁴² Capinordic-dommen, s. 48

¹⁴³ Capinordic-dommen, s. 48

¹⁴⁴ Capinordic-dommen, s. 50

skal Højesteret ligeledes tage stilling til, om ledelsesmedlemmerne kan gøres erstatningsansvarlige for bankens samlede tab, eller kun på enkelte låneengagementer.¹⁴⁵

Finansiel Stabilitet fremførte i Landsretten to hovedanbringender mod de tre ledelsesmedlemmer. Deres principale argument overfor ledelsesmedlemmerne var, at de var årsagen til bankens konkurs, på grund af deres ansvarspådragende handlinger og undladelser og derfor var de erstatningsansvarlige for det samlede tab som følge af bankens konkurs.¹⁴⁶ Finansiell Stabilitets subsidiære argument, var at de tre ledelsesmedlemmer var ansvarlige for tab for en række konkrete låneengagementer.¹⁴⁷

Landsretten udtaler i forbindelse med Finansiell Stabilitets principale anbringende, at selvom Capinordic Banks forretningsmodel, med kun at have få kunder, som i et vist omfang var indbyrdes forbundet, var med til at gøre banken sårbar overfor konjunkturændringer, så finder Landsretten ikke at den valgte forretningsmodel, i sig selv kan anses for at være ansvarspådragende.¹⁴⁸ Ligeledes udtaler Landsretten, at efter en samlet vurdering af de engagementer, herunder også dem hvor der ikke er lidt tab, finder de ikke grundlag for at se Bankens organisering, opgavefordeling eller generelle virkemåde for i sig selv at være ansvarspådragende.¹⁴⁹

Landsretten ser også på de enkelte tabsgivende engagementer, og vurderer at de kun udgør en mindre del af det samlede tab. Finansiell Stabilitet har opgjort det samlede tab til ca. 574 mio. kr., og mener at de sagsøgte er erstatningsansvarlig for det samlede tab på grund af deres ansvarspådragende handlinger eller undladelser. Hertil vurderer Landsretten, at det samlede tab, som en eller flere af de sagsøgte ledelsesmedlemmer er ansvarlige for, kun udgør ca. 90 mio. kr. Hvilket kun udgør en mindre del af det samlede tab, og når det bliver sammenholdt med bankens kapitalgrundlag og løfter om yderligere kapitaltilførsel, finder Landsretten ikke at det samlede tab, der kan pålægges de sagsøgte ledelsesmedlemmer, i sig selv ville kunne have ført til bankens konkurs.¹⁵⁰ Her ses det, at Landsretten ikke mener, at der er årsagssammenhæng mellem de sagsøgte ledelsesmedlemmers ansvarspådragende handlinger og undladelser og bankens konkurs. Allerede her kommer Landsretten med en kausalitetsbetragtning, og mener ikke at denne erstatningsretlige betingelse er opfyldt, med hensyn til ledelsesmedlemmernes ansvar for hele

---

¹⁴⁵ Sehested og Brahm, ” Begge sider vil i ringen igen: Historisk bang sag anket”, Finans.

¹⁴⁶ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1011

¹⁴⁷ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1011

¹⁴⁸ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1327

¹⁴⁹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1327-1328

¹⁵⁰ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1328

bankens konkurs. Landsretten finder herefter at det ikke godtgjort, at årsagen til Bankens konkurs var ledelsesmedlemmerne ansvarspådragende handlinger og undladelser, og derfor bliver Finansiell Stabilitet principale påstand ikke taget til følge.¹⁵¹ Hvilket betød, Landsretten skulle tage stilling til om ledelsesmedlemmer skulle pålægges et erstatningsansvar ved hvert enkelt låne engagement¹⁵².

Dette betyder, at hvert enkelt tabsgivende engagement skulle bedømmes konkret, herunder skulle det bedømmes om netop denne konkrete bevilling var ansvarspådragende, og overfor hvilket ledelsesmedlem.¹⁵³ I forbindelse med ovenstående, udtaler Landsretten, at for at kunne vurdere om et lån kan anses for at være forsvarligt, så skal deres ses på de krav som der skal stilles til låntagers økonomiske forhold og den dokumentation, som skal være tilstede for at man kan få en bevilling. Denne vurdering må bero på en konkret behandling af hvert enkelt låneengagement.¹⁵⁴ Ligeledes finder Landsretten, at der bør udvises forsigtighed med at tilsidesætte bankens ledelses forretningsmæssige skøn når de vurderer bevillingen af et lån.¹⁵⁵ Denne udtalelse fra Landsretten, må som udgangspunkt fortolkes som en anerkendelse af det skøn som ledelsen har foretaget omkring bevillingen af et lån.¹⁵⁶ Herefter kommer Landsretten med en indskærpelse af dette. Landsretten udtaler, at i de tilfælde hvor en bevilling af et lån, blev foretaget af de sagsøgte ledelsesmedlemmer, har været til fordel for et bestyrelsesmedlem eller et selskab kontrolleret af denne eller for et andet selskab i Capinordic koncernen, må der være skærpede krav til at hensynet til banken ikke blev tilsidesat.¹⁵⁷ Herved ses der, at Landsretten mener der skal foretages en skelnen mellem almindelige lån, og lån til nærtstående. Når det skal vurderes om bevillingen af lånet var ansvarligt, skal det forretningsmæssige skøn anerkendes, hvorimod dette ikke er tilfældet vedrørende bevillingen af lån til nærtstående. I disse tilfælde må det være, ledelsen som må bevise eller sandsynliggøre at bevillingen til lånet var forsvarligt.¹⁵⁸

Når det skal vurderes om bevillingen af et lån har været ansvarspådragende, finder Landsretten at det har betydning om lånet har været gennemgået af Finanstilsynet, når tilsynet har foretaget undersøgelser af banken. Dette forhold må indgå med en ikke ubetydelig vægt.¹⁵⁹ Landsretten

---

¹⁵¹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1328

¹⁵² Capinordic-dommen, s. 50

¹⁵³ Capinordic-dommen, s. 50-51

¹⁵⁴ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1261

¹⁵⁵ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1261

¹⁵⁶ Capinordic-dommen, s. 51

¹⁵⁷ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1261

¹⁵⁸ Capinordic-dommen, s. 51

¹⁵⁹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1261

lægger ligeledes vægt på revisorerne vurdering af lånene og om der har været behov for nedskrivninger på disse.¹⁶⁰ Det ses, ud fra Landsrettens sprog, at der er væsentlig forskel på hvor stor en betydning det har om det er Finanstilsynet eller revisorerne har været inde over lånet.¹⁶¹ Til vurderingen af om den enkelte bevilling af lån var forsvarlig, lægger Landsretten også vægt på, hvornår bevillingen er indgået. I denne vurdering blev der lagt vægt på, om bevillingen var indgået før eller efter finanskrisen.¹⁶² Ligeliges blev der lagt vægt på, om bevillingerne var indgået før eller efter banken havde modtaget en advarsel fra Finanstilsynet den 25. september 2008 eller den 19. september 2008 hvor der blev udsendt en generel advarsel til bankerne.¹⁶³ At Landsretten vælger, at skrive den seneste af de to advarsler først, må formodes at betyde, at det er den individuelle advarsel, der må tillægges den største betydning, i forhold til den generelle advarsel.¹⁶⁴

Finansiel Stabilitet har ligeledes gjort gældende, at der er sket overtrædelser af Lov om finansiel virksomhed, især med hensyn til bankens kreditpolitik,¹⁶⁵ hvilket Finansiell Stabilitet vurderer må være ansvarspådragende. Hertil udtaler Landsretten, at disse mulige overtrædelser ikke i sig selv indebærer, at ledelsesmedlemmerne har pådraget sig et erstatningsansvar. Landsretten tilføjer, at det er afgørende, om netop denne overtrædelse har været årsag til et tab for banken.¹⁶⁶ Her ses det igen, at Landsretten går tilbage til de almindelige principper i erstatningsretten, idet der skal være årsagssammenhæng mellem den ansvarspådragende handling, og selve tabet for banken. I dette kan det også ses, at Landsretten ikke gør ledelsesmedlemmernes ansvar til et professionsansvar. Idet en overtrædelse af fagets normer ikke nødvendigvis fører til et erstatningsansvar, da individuelle undskyldningsgrunde tillades i forbindelse med ansvarsbedømmelsen ved ledelsesmedlemmer.¹⁶⁷

Ifølge Lov om finansiel virksomhed § 73, kan hvervet som bestyrelsesmedlem ikke forenes med hvervet som bankens direktør. Finansiell Stabilitet gør gældende at et af bestyrelsesmedlemmerne i banken, havde blandet sig i bankens daglige drift, på en måde som de mener, er i strid med loven om finansiel virksomheds § 73. Til dette udtaler Landsretten, at hvis beslutningen om at bevilge et lån må anses for truffet af dette bestyrelsesmedlem, eller at han på en eller anden måde har påvirket denne beslutningsproces, er det ikke i sig selv ansvarspådragende. Landsretten tilføjer, at det

---

¹⁶⁰ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262

¹⁶¹ Capinordic-dommen, s. 51

¹⁶² Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262

¹⁶³ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262

¹⁶⁴ Capinordic-dommen, s. 51

¹⁶⁵ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262

¹⁶⁶ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262

¹⁶⁷ Capinordic-dommen, s. 52

afgørende må være om det var forsvarligt at bevilge dette lån, på grundlag af de oplysninger som forelå på tidspunktet for bevillingen.¹⁶⁸ Igen hvis man ser på Landsrettens begrundelse, ses det at selvom en norm eller en bestemmelse er overtrådt, udløser det ikke i sig selv et erstatningsansvar, men det vigtige at fokusere på, er om bevillingen var forsvarlig eller ej.

Alle disse ovennævnte overvejelser, vil i går i vurderingen af hvert enkelt engagement, når Landsretten foretager en vurdering af, om der er lidt et tab, og om der kan pålægges et erstatningsansvar.¹⁶⁹ Landsretten fastholder endnu et grundlæggende erstatningsretligt princip¹⁷⁰, da de udtaler at denne vurdering vil blive foretaget for hver enkelt af de sagsøgte på baggrund af den viden, som den enkelte sagsøgte havde om engagementet og dennes medvirken til bevillingen.¹⁷¹

I Capinordic Banken dommen, var der også uenighed mellem de to parter, om hvordan et eventuelt tab skulle opgøres, hvis de sagsøgte skulle idømmes erstatningspligt.¹⁷² Hovedtvisten var her, om banken skulle have en mistet fortjeneste på de erstatningspligtige engagementer erstattet, eller om banken kun skulle have det uforsvarlige udlånte beløb erstattet.¹⁷³ Til dette spørgsmål udtaler Landsretten, at tabsopgørelsen skal efter de almindelige erstatningsretlige principper opgøres, således at sagsøger bliver stillet som om, det uforsvarlige lån ikke var blevet bevilget.¹⁷⁴

Landsretten kom frem til at der var et erstatningsansvar ved 9 ud af 40 engagementer, og det samlede erstatningsbeløb blev opgjort til 90.464.376,74 kr.¹⁷⁵ Landsretten fandt, at ledelsesmedlemmerne var ansvarlige eller medansvarlige for disse beløb: det første ledelsesmedlem 56.261.493,87 kr. det andet ledelsesmedlem 82.374.149,26 og det tredje ledelsesmedlem på 84.464.376,74 kr.¹⁷⁶

De sagsøgte, havde ligeledes nedlagt påstand om lempelse af ansvaret. De have gjort gældende, at det pålagte erstatningsansvar bør bortfalde eller nedsættes ifølge selskabslovens § 363 og erstatningsansvarslovens § 24. Til dette udtalte Landsretten, fordi de sagsøgte, ikke havde givet oplysninger omkring deres økonomiske forhold, finder de ikke grundlag for nedsættelse af

---

¹⁶⁸ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262-1263

¹⁶⁹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1263

¹⁷⁰ Capinordic-dommen, s. 52

¹⁷¹ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1263

¹⁷² Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1263

¹⁷³ Capinordic-dommen, s. 52

¹⁷⁴ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1263-1264

¹⁷⁵ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1327

¹⁷⁶ Capinordic-dommen, s. 53

erstatningsbeløbet.¹⁷⁷ Dette må fortolkes såedes, at domstolene må tillægge det meget stor betydning, hvordan de sagsøgtes økonomiske forhold er før de overhovedet vil overveje lempelse af erstatningskravet.

Det er også værd at bemærke, at Landsretten pålægger hver part at bære egne sagsomkostninger til advokat med mere, dog skal omkostningerne til bevistførelse deles lige, samt at de sagsøgte skal betale udgiften til retsafgift. Landsretten havde lagt vægt på, at ledelsesmedlemmerne blev frifundet for Finansiell Stabilitets principale påstand, og at de blev frifundet for et erstatningsansvar for hovedparten af låneengagementerne, dog blev de dømt for en ikke ubetydelig del af Bankens tab.¹⁷⁸

Selvom sagen er blevet anket til Højesteret, og det nu er den som skal tage stilling til om ledelsesmedlemmerne kan gøres erstatningsansvarlige for hele bankens tab, kun enkelte låneengagementer eller om de bliver frifundet, er der stadig visse interessante ting som kan udledes af Landsrettens afgørelse. Noget af det som er værd at bemærke i Landsrettens afgørelse er, at selvom der er flere tekniske regler i lovgivningen, som fx selskabsloven og I lov om finansiell virksomhed, så bliver de helt almindelige erstatningsretlige principper anvendt.¹⁷⁹

Ved erstatningssager vedrørende konkursboer er der to grundlæggende indgangsvinkler, når et selskab bryder sammen. Der kan enten være tale om et erstatningsansvar, for tabet ved hele selskabets sammenbrud eller tabet ved de enkelte dispositioner. Hvis der ses nærmere på tabet ved hele selskabets sammenbrud, så kan der enten statueres et ansvar for at de skadevoldende havde forårsaget hele sammenbruddet, hvilket betyder, at de vil være ansvarlige for hele selskabets underbalance, eller også kan der været tale om et ansvar for at have fortsat for længe, hvor det ikke længere var forsvarligt at forsætte driften, hvilket betyder at de vil være ansvarlige for forøgelsen af underbalancen efter dette tidspunkt. Erik Werlauff udleder i Capinordic-dommen, at der må stilles høje krav til bevistkravet, hvis der kræves erstatning for hele selskabets tab i forbindelse med dets sammenbrud.¹⁸⁰ Hvis der i stedet ses på tabet for de enkelte dispositioner, er det vigtigt, at hvert enkelt engagement bliver bedømt individuelt. Heri lægger at, når det skal vurderes om den enkelte

---

¹⁷⁷ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1329

¹⁷⁸ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1330

¹⁷⁹ Capinordic-dommen, s. 54

¹⁸⁰ Capinordic-dommen, s. 54

bevilling var forsvarlig, og her er der flere elementer der kan indgå i den vurdering, må der skulle ses på hvilke krav der må kunne stilles til et forsvarligt grundlag for denne kreditgivning.¹⁸¹

Erik Werlauff påpeger i artiklen Capinordic-dommen, at Landsrettens anerkender det forretningsmæssige skøn, som ledelsen kan udøve og at der bør udvises en forsigtighed med at tilsidesætte dette princip, når det er ledelsen af banken der har udøvet dette skøn ved bevillingen ved et lån. Dette princip fraviges ved de lån som er givet til nærtstående, da der i dette tilfælde er et skærpet krav til at ledelsen sikre at bevillingen af disse lån er forsvarlige.¹⁸²

Det der især er interessant ved Landsrettens afgørelse, er deres gennemgang af hvordan forsvarlighedsbedømmelsen foretages på det enkelte lån på udlånstidspunktet. Hvis lånet blev uforsvarligt bevilliget, skal der stadig være årsagssammenhæng til det lidte tab.¹⁸³

Ud over hvad Landsretten har udtalt i forbindelse med erstatningsansvaret, blev Capinordic Banks revisor indbragt for Revisornævnet, idet Finanstilsynet mente at revisionen var fejlbehæftet og utilstrækkelig. Forud for indbringelsen i Revisornævnet blev revisorerne også politianmeldt, men bagmandspolitiet fandt ikke en anledning til at gå videre med sagen,¹⁸⁴ og derfor blev sagen indbragt for Revisornævnet den 22. marts 2013.¹⁸⁵ Finanstilsynet angav seks punkter, som de mente at revisorerne havde gjort sig skyldige i.¹⁸⁶

Revisorerne blev den 18. juni 2015 frikendt af Revisornævnet, idet de ikke fandt at Finanstilsynet havde dokumenteret i nogen af de seks klagepunkter, at revisorerne havde tilsidesat god revisorskik.¹⁸⁷

I sin afgørelse, har Landsretten lagt vægt på revisorerne vurdering af låneengagementer, og om der var behov for nedskrivning på disse.¹⁸⁸ Idet Landsretten har lagt vægt på at revisorerne havde set på lånene, men dog ikke tillagt det lige så stor betydning som hvis det var Finanstilsynet som havde set på lånene, og at Revisornævnet frifandt revisorerne tyder på at revisorerne udført deres revision, på

---

¹⁸¹ Capinordic-dommen, s. 54

¹⁸² Capinordic-dommen, s. 54

¹⁸³ Capinordic-dommen, s. 54

¹⁸⁴ Madsen, ”Capinordic-revisorer går fri af kritik”, FinansWatch

¹⁸⁵ Danske Revisorer, ”Capinordic –Frifindelse af revisor i endnu en banksag i kølvandet på finanskrisen, Senest set den 10.01.2016.

¹⁸⁶ Madsen, ”Capinordic-revisorer går fri af kritik”, FinansWatch

¹⁸⁷ Danske Revisorer, ”Capinordic –Frifindelse af revisor i endnu en banksag i kølvandet på finanskrisen, Senest set den 10.01.2016.

¹⁸⁸ Udskrift af Østre Landsret Dombog: ØL 13. afd. Nr. B876-11 og B-877-11, s. 1262

det retlige grundlag,¹⁸⁹ som var gældende da revisorerne udførte deres revision. Advokaten, som repræsenterer Capinordic Banks ledelsesmedlem i erstatningssagen, mener at kendelsen fra Revisornævnet viser, at revisorerne således har været meget grundige i deres gennemgang af låneengagementerne, og han har ligeledes i erstatningssagen påberåbt sig revisorerne vurdering af lånene, og at han derfor er tilfreds med Revisornævnets afgørelse, med henvisning til deres frikendelse, og ligeledes fordi Finansiell Stabilitet har påstået under erstatningssagen at revisionen ikke har taget stilling til Bankens kreditbehandling.¹⁹⁰ Det er dog vigtigt, at huske at det er ledelsesmedlemmernes advokat, som har udtalt dette. Det ses ikke direkte, at Landsretten har lagt vægt på, Revisornævnets kendelse, men de har dog som tidligere nævnt, tillagt det vægt at revisorerne havde set på lånene.

Ledelsesmedlemmernes advokat, udtaler også at han mener det er ærgerligt at Revisornævnets kendelse først faldt den 18. juni 2015, da han mener at denne kunne have været hjælpsom under erstatningssagen.¹⁹¹ Det er svært at vurdere, om Revisornævnets kendelse ville have haft betydning for Landsrettens afgørelse, selvom Revisornævnets afgørelse støtter op omkring de sagsøgtes påstande. At Revisornævnets afgørelse ikke faldt inden Landsrettens dom har næppe haft en væsentlig indflydelse på rettens afgørelse, da revisorerne vurdering allerede blev medtaget i rettens vurdering.

4.2 BankTrelleborg

Den 28. marts 2007 besluttede repræsentantskabet for Sparekassen sparTrelleborg, at sparekassen skulle omdannes fra en garantsparekasse til et aktieselskab ved navn bankTrelleborg A/S med notering på Københavns fondsbørs. Garanterne i Sparekassen sparTrelleborg fik tilbudt at de kunne konvertere garantkapitalen i sparTrelleborg til aktier i bankTrelleborg A/S. I forbindelse med denne omdannelse blev der udarbejdet et børsprospekt.¹⁹²

Sagen omhandler hvorvidt der er fejl eller mangler ved prospektet, og ligeledes om sagsøgerne, som var garanter, der konverterede garantkapital til aktier, kunne gøre et økonomisk krav gældende mod det prospektansvarlige selskab.¹⁹³ Det var bankTrelleborg som udarbejdede børsprospektet.

---

¹⁸⁹ Danske Revisorer, ”Capinordic – Frifindelse af revisor i endnu en banksag i kølvandet på finanskrisen, Senest set den 10.01.2016.

¹⁹⁰ Erhardtson, ”Lasse Lindblads advokat gad for revisorfrifindelse, Berlingske Business.

¹⁹¹ Erhardtson, ”Lasse Lindblads advokat gad for revisorfrifindelse”, Berlingske Business.

¹⁹² U.2013.1107.H, s. 1

¹⁹³ U.2013.1107.H, s. 1

Da bankTrelleborg i januar 2008 kom i en alvorlig finansiel krise, erhvervede Sydbank A/S alle aktierne i bankTrelleborg, gennem en tvangsindløsning af minoritetsaktionærernes poster. Sydbank A/S fusionerede den 27. marts 2008 med bankTrelleborg med Sydbank som det fortsættende selskab, og derfor Sydbank er den sagsøgte i sagen, grundet overtagelsen og den efterfølgende fusion.¹⁹⁴

Sagen blev anlagt i Byretten i juni 2009, men blev af Landsrettens kendelse den 17. november henvist til behandling ved Landsretten ifølge Retsplejelovens § 226, stk. 1¹⁹⁵, idet der var tale om en principiel sag.¹⁹⁶ Også I denne sag er Landsrettens afgørelse første instans, og sagen blev også anket til Højesteret som også skulle tage stilling til denne sag.

Sagsøgerne i denne sag er Foreningen af Minoritetsaktionærer i bankTrelleborg, som har nedlagt påstand om at Sydbank skal betale 12.538,40 kr. til hver af sagsøgerne (3 i alt) hvorimod Sydbank har nedlagt påstand om frifindelse, subsidiært betaling af et mindre beløb efter rettens skøn end det nævnte beløb fra sagsøgernes side. Beløbet som sagsøgerne har nedlagt påstand om, svarer til tegningsbeløbet for 80 aktiver, 20.000 kr. med fradrag tvangsindløsningsbeløbet på $80 \cdot 93,27 = 7.461,60$ kr. giver dette 12.538,40 kr.¹⁹⁷

Det første Landsretten tager stilling til er om der er fejl og mangler ved prospektet og om bankTrelleborgs ledelse havde kendskab til dette. Ved denne vurdering af, om prospektet er mangelfuldt, har det en betydning, om det er en væsentlig mangel, at det i prospektet ikke blev omtalt, at der var foretaget håndpantsettning til SparNord. På trods af at der var indgået aftaler om seniorlån, hvor et af vilkårene var at der ikke samtidig kunne foretages håndpantsettning. Da børsprospektet blev offentliggjort, udgjorde disse seniorlån på i alt 1,3 mia. kr. en væsentlig del af bankens totale gæld til andre banker som udgjorde ca. 2,5 mia. kr. Seniorlånene blev underskrevet i oktober-december 2006. Omkring samme tid som seniorlånene blev underskrevet, blev der også underskrevet dokumenter som tydeligt angiver at være håndpantklæringer.¹⁹⁸

Landsretten fandt, at ledelsen burde have vist, at seniorlånene som følge af håndpantsettningerne var misligholdt, og derfor med den risiko for at långiver ville kræve lånene indfriet. Landsretten vurderer, at dette forhold, ville have været til hinder for en børsintroduktion, og derfor må det anses

---

¹⁹⁴ U.2013.1107.H, s. 1

¹⁹⁵ U.2013.1107.H, s. 1

¹⁹⁶ U.2013.1107.H, s. 20

¹⁹⁷ U.2013.1107.H, s. 1

¹⁹⁸ U.2013.1107.H, s. 19

for at være en væsentlig mangel ved at det ikke blev nævnt i prospektet. Ligeledes bemærker Landsretten, at de generelle risici, som der er nævnt i prospektet, ikke kan anses for at være en tilstrækkelig redegørelse af disse risici, som var en følge af håndpant sætningen i SparNord.¹⁹⁹

Landsretten fandt således, at prospektet led af væsentlige mangler, som de mener kan tillægges udstederen af prospektet, og dermed også SydBank som har overtaget bankTrelleborgs forpligtelser i forbindelse med fusionen.²⁰⁰

Herefter tager Landsretten stilling til, om det har nogen betydning, at sagsøgerne ikke havde læst børprospektet. Hertil udtaler Landsretten, at børprospektet hverken blev sendt eller udleveret til garanterne, medmindre de selv bad om det. Landsretten bemærker, at det som udgangspunkt må være en forudsætning, at man har læst prospektet for, at man kan påberåbe sig erstatnings for mangler her, men i dette tilfælde mener Landsretten godt at sagsøgerne kan gøre det.²⁰¹ Landsretten begrundet dette med, at prospektet led af væsentlige mangler af afgørende betydning for bankens situation og muligheden for en børsintroduktion. Hertil finder Landsretten, at hvis sagsøgerne havde læst prospektet, var de alligevel ikke blevet gjort opmærksom på denne væsentlige mangel. Havde problemerne været beskrevet i prospektet, ville omdannelsen til aktieselskab og den efterfølgende børsintroduktion ikke være blevet realiseret før problemet var blevet løst. Landsretten mener at under disse særlige omstændigheder, kan det ikke tillægges nogen betydning, om sagsøgerne rent faktisk havde læst prospektet eller ej, og derfor kan sagsøgerne godt påberåbe sig mangler ved prospektet.²⁰² Det ses herved, at når manglerne ved et prospekt er af meget væsentlig betydning, og er af en art som ville have ændret børnoteringsforløb markant, som det har været i dette tilfælde, har det ikke nogen betydning om sagsøgerne havde læst prospektet eller ej, selvom at det må være udgangspunktet, før man kan påberåbe sig mangler ved det.

Til sidst tager Landsretten stilling til spørgsmålet vedrørende om sagsøgerne kan kræve erstatning. Landsretten finder her, at fordi sagsøgerne var garantør før, og derfor i forvejen var villig til at stille risikovillig kapital til rådighed, vurderer de ikke, at sagsøgernes situation blev forringet som følge af manglerne i prospektet. Hertil tilføjer Landsretten, at hverken på baggrund af de køberetlige betragtninger om ophævelse eller på baggrund af dansk rets almindelige erstatningsretlige regler, kan

---

¹⁹⁹ U.2013.1107.H, s. 20

²⁰⁰ U.2013.1107.H, s. 20

²⁰¹ U.2013.1107.H, s. 20

²⁰² U.2013.1107.H, s. 20

sagsøgerne kræve erstatning og Landsretten frifinder derfor Sydbank.²⁰³ Dette må fortolkes således, at Landsretten ikke finder, den fornødne årsagssammenhæng mellem sagsøgers tab og det mangelfulde prospekt. Dette må begrundes i, at sagsøgerne allerede inden de konverterede garantierne til aktier, stillede risikovillig kapital til rådighed, og dermed måtte de også forvente en risiko for tab, samt at de netop ikke mener at ledelsens ansvarspådragende handlinger var årsag til sagsøgerne tab, og derved er alle de erstatningsretlige betingelser ikke overholdt.

Sagsøgerne vælger, at anke sagen til Højesteret, med samme påstand som ved Landsretten, SydBANK påstår stadfæstelse af Landsrettens afgørelse.²⁰⁴ Spørgsmålet som Højesteret skal tage stilling til, er om appellanterne som følge af mangler ved børsprospektet kan kræve erstatning af selskabet, som nu er SydBANK, for et tab, som er opgjort til forskellen mellem kursen ved konverteringen og tvangsindløsningen.²⁰⁵

Her starter Højesteret også med at tage stillingen til manglerne ved Børprospektet. Højesteret starter med at slå fast, at oplysningen i prospektet, om at der ikke var stillet noget sikkerhed for gælden, var urigtig, grundet den håndpant som var givet til SparNord. Højesteret fastslår, at håndpantssætning kunne nemt konstateres ved en enkel og hurtig undersøgelse, som også var det der senere medførte opdagelse af håndpantet. Højesteret udtaler også, at der ikke var oplyst i prospektet, at håndpantssætningerne ville have den konsekvens, at seniorlånene, på grund af den indgåede aftale, vil kunnet kræves indfriet som misligholdte. Højesteret henviser også til, at der i prospektet, var angivet at bankTrelleborg havde en betydelig likviditetsoverdækning, hvilket Højesteret mente var misvisende. Højesteret finder derfor at prospektet, efter en samlet vurdering led af væsentlige mangler.²⁰⁶

Herefter tager Højesteret stilling til ansvarsgrundlaget. Her bemærker Højesteret, at bankTrelleborg, modtog et provenu af den konvertering, ved at garantierne blev ombyttet til aktier, selv udarbejdede prospektet. bankTrelleborg havde ikke tidligere, selv udarbejdet et børsprospekt, og de fravalgte en verifikation af prospektet, og som tidligere nævnt, ville håndpantssætningerne på børsprospekttidspunktet nemt kunne være konstateret ved en simpel og hurtig undersøgelse, men denne undersøgelse blev ikke foretaget, og derfor blev håndpantssætningerne ikke opdaget. Dette betyder således, at det ikke var sikret, at der blev fastsat og fulgt procedurer for undersøgelser og

---

²⁰³ U.2013.1107.H, s. 20

²⁰⁴ U.2013.1107.H, s. 20

²⁰⁵ U.2013.1107.H, s. 28

²⁰⁶ U.2013.1107.H, s. 28

kontrol, i forbindelse med udarbejdelse af børsprospektet, som skulle sikre væsentlige oplysninger kom med i prospektet.²⁰⁷

Højesteret finder, at ud fra det ovenstående, har bankTrelleborg handlet ansvarspådragende, ved at have udstedt børsprospektet uden oplysningerne om håndpantsetningerne og hvilken konsekvens disse håndpantsetninger havde for seniorlånene.²⁰⁸

Herefter tager Højesteret stilling til tabet, årsagsforbindelsen og egen skyld. I forbindelse med tabet, udtaler Højesteret, at garantierne kunne anses for at være sikre tilgodehavender, fordi alle de garantier som ikke konverteret deres garantier til aktier, ikke har lidt et tab. Modsat Landsretten mener, Højesteret at konverteringen har medført et tab. Vedrørende årsagssammenhængen, udtaler Højesteret at når en aktietegning finder sted på baggrund af et mangelfuldt eller urigtigt prospekt, er det sandsynligt at aktietegningen ikke ville være sket fordi prospektet har en væsentlig betydning for bedømmelsen af selskabet. I denne sag, havde appelleranterne dog ikke læst prospektet, og dette tager Højesteret også stilling til. Appelleranterne havde i forbindelse med beslutningen om konverteringen både modtaget anbefalinger og telefonisk rådgivning fra banken, denne rådgivning må formodes at hvile på prospektet.²⁰⁹ Omkring de manglende oplysninger udtaler Sydbank, at hvis oplysningerne havde været fremme ved udarbejdelsen af prospektet, så ville de kunne have løst problemerne, ved at frigøre banken for håndpantsetningerne og ved at genforhandle seniorlånene eller skifte dem ud med nye. Sydbank mener derfor, at de kunne have indarbejdet de manglende oplysninger, med en tilføjelse til prospektet, hvor de således ville redegøre for hvordan banken ville løse disse problemer, og dermed mener de, at garantierne ville have accepteret konverteringstilbuddet.²¹⁰ Højesteret mener, at disse betragtninger beror på hypotetiske antagelser, omkring både SparNord og seniorlångivernes reaktioner, som Højesteret ikke mener, er tilstrækkeligt understøttet til at de kan lægges til grund til sådan en betragtning.²¹¹

Højesteret finder herefter, at de ansvarspådragende forhold, har forårsaget tabet for appelleranterne ved konverteringen, og at tabet må anses for at været en adækvat følge af disse.²¹²

---

²⁰⁷ U.2013.1107.H, s. 28

²⁰⁸ U.2013.1107.H, s. 28

²⁰⁹ U.2013.1107.H, s. 28

²¹⁰ U.2013.1107.H, s. 28-29

²¹¹ U.2013.1107.H, s. 29

²¹² U.2013.1107.H, s. 29

Højesteret afslutter med, at bankens kurs i hele år 2007 var på kurs 250 eller over, og at kursfaldet som svarede til tvangsindlæsningskursen skete i januar 2008. Dette betød, at appellanterne kun igennem 8 måneder, kunne have solgt der aktier uden et tab. Højesteret mener, at fordi appellanterne kun i en kortere periode havde mulighed for at sikre deres investering, igennem salg af deres aktier, kan tabet ikke anses som værende deres egen skyld eller accept af risiko, og dermed fratage dem deres erstatningskrav helt eller delvist. Herved tager Højesteret appellanternes påstand til følge.²¹³

I forhold til revisorerne i denne sag, skulle de udarbejde en uafhængig rapport om Sydbanks køb af bankTrelleborg. De to revisorer blev indbragt for Revisornævnet, hvor de fandt frem til at revisorerne have handlet i strid med god revisorskik, og blev pålagt en bøde. Grunden til dette, er at revisorerne efter et møde med Sydbank, ændrede på den vurdering, som de angav bankTrelleborg aktie til at være. Revisorerne holdte kun et møde med Sydbank og valgte ikke at holde et møde med mindretalsaktionærene, det er dette forhold som Revisornævnet finder at revisorerne derfor har tilsidesat deres pligter i forhold til at være uafhængige vurderings mænd, hvorfor de har handlet i strid med god revisorskik.²¹⁴

Det kunne forventes at Revisornævnet kendelse, kunne have styrket sagsøgernes påstand, om at få deres at få deres tvangsindløsning af deres aktie ophævet. Dog lægger hverken Landsretten eller Højesteret, i deres afgørelse, vægt på revisorerne arbejde.

---

²¹³ U.2013.1107.H, s. 29

²¹⁴ Iversen og Springborg (2010) Bøde til BankTrelleborg-revisor. Berlingske Business

5. Konklusion

Ved gennemgang af en række domme som omhandler revisors og ledelsens erstatningsansvar, er det påvist at de almindelige erstatningsretslige principper skal være opfyldt for at revisor kan ifalde et erstatningsansvar.

Ved vurdering af revisors ansvarsgrundlag, underlægges han et professionsansvar, et skærpet culpa ansvar hvor der ikke tillades individuelle undskyldningsgrunde. Når selskabets ledelse bedømmes, anvendes det almindelige culpa ansvar, og flere elementer der kan indgå i bedømmelsen, herunder mulighed for individuelle undskyldningsgrunde og frihed til at fortage forretningsmæssige skøn.

Tab som følge af revisors ansvarspådragende handlinger eller undtagelser kan være svære at fastsætte. Da revisor ikke har direkte indflydelse på driften af et selskab, men påvirker selskabet indirekte ved at sikre at investorer og kreditorer er tilstrækkeligt oplyst om selskabets tilstand. Når tabet skal opgøres, skal det gøres ud fra det tidspunkt, hvor revisor burde have afsløret besvigelser eller andre ulovligheder såfremt han havde handlet i overensstemmelse med loven og god revisorskik. Fra sagen omkring Ejendomsservice ApS²¹⁵ fremgår det at tabet kan fastsættes skønsmæssigt og under hensyn tagen til tredjemands ageren.

Revisors ansvarspådragende handlinger eller undladelser skal have årsagssammenhæng med det lidte tab. Sagen om R. G. Entreprise²¹⁶ viser at revisor kan friholdes for erstatningsansvar på trods af væsentlige fejl på grund af manglede årsagssammenhæng, da tabet var realiseret inden en grundig revision kunne have forhindret dette. Memory Card Technology sagen²¹⁷ viser, at der kan forekomme lempelse af bevisbyrden for årsagssammenhæng, da Landsretten på baggrund af klart ansvarspådragende adfærd fra revisors side lempet bevisbyrden, dette omstødes dog i højesteret. Det kan være vanskeligt at bevise denne årsagsforbindelse mellem revisor og en tredjemands tab. Det er derfor vigtigt, at tredjemand kan bevise han faktisk handlede på grundlag af revisors arbejde. For ledelsen er det ligeledes nødvendigt at kunne påvise en årsagssammenhæng mellem det lidte tab og forsømmelser. I bankTrelleborg sagen²¹⁸ ses at ledelsen handler klart ansvarspådragende, alligevel frikendes Sydbank i Landsretten på grund af manglende årsagssammenhæng, denne dom omstødes dog af højesteret.

---

²¹⁵ Se afsnit 3.2.1

²¹⁶ Se afsnit 3.2.2

²¹⁷ Se afsnit 3.1

²¹⁸ Se afsnit 4.2

Den sidste betingelse som også skal være opfyldt før der kan pålægges et erstatningsansvar er kravet om adækvans. Dette gør at der ikke kan pålægges et erstatningsansvar for skader, der er atypiske eller upåregnelige følger af den skadevoldende handling.

Forskellen i vurderingen af culpa ansvar mellem revisor og ledelsen kan ses i sagen Capinordic sagen²¹⁹. Her ses hvordan ledelsen tillades forretningsmæssige skøn på trods af overtrædelse af normer og love på området. Ligeledes blev bestyrelsesformanden ikke idømt et erstatningsansvar ved i Memory Card Technology, med den begrundelse at han havde udført sit hverv tilstrækkeligt, og levet op til sine forpligtelser, dog havde han foretaget en fejl vurdering. Men at ud fra en samlet vurdering, vil Højesteret ikke på bestyrelsesformanden et erstatningsansvar på en enkeltstående fejl vurdering.

---

²¹⁹ Se afsnit 4.1

6. Abstract

Before the management of the company or the auditor can incur liability for damages there are some conditions there must be fulfilled. The first condition is that there has to be a basis of liability. For the management of the company the basis of liability is culpa and for the auditor the basis of liability is a strict culpa liability, also called professionsansvar. The second condition is that there must be an economic loss due to the actionable act that the management of the company or auditor did. The third condition is that there must be causal relation between the act and the loss. The fourth condition is that the loss should be foreseeable. It is important that all the four conditions are fulfilled. If just one of them is not fulfilled no liability for damages can be placed.

In connection with the causal relation, it is not enough that the auditor simply has made a mistake. The particularity of the auditor's work is that he must provide the annual account with an endorsement so wider, and often unspecified, group of persons or companies can let the auditor's work determine or co-determine their actions. It can therefore be difficult to prove the causal link between the auditor and a third party's loss. It is therefore important that a third party can prove that he actually acted on the basis of the auditor's work.

Four trials have been studied to examine how the auditor's and management liability is determined.

Memory Card Technology

In this trial it is found that the auditor on several occasions should have sharpened their attention, as they as admitted, that they did not understand the math behind the reevaluations of the value determination of the stock-in-trade, and that the director was the only one who had full insight in the stock-in-trade and had access to make adjustments. The High Court notes that the auditors had acted actionable and, the fact, that they did not make reservations regarding the value determination of the stock-in-trade led to a loss. The Supreme Court, however did not think, that it was established that a satisfactory audit report would have led the Board of Directors to cease or adapted their operations. The High Court may have lowered the standard of proof in relation to determining the causation due to the severity of the errors made by the auditors, whereas this does not seem to be the case with the Supreme Courts grounds.

The two cases regarding Ejendomsservice Aps and R. G. Enterprise ApS

The two cases from the High Court clearly show that all the basic conditions as disciplinary liability must be met, although the audit is deemed to be severely deficient. In the trial against R. G. Entreprise the High Court emphasized that the loss was already actualized before, a relevant and thorough audit could have uncovered the loss, therefore, causality was not found.

Capinordic

In Capinordic the management was sued to pay compensation for the banks total loss, due to the bankruptcy. The High Court made a causality consideration because they do not believe that management's actions or omission in itself has led to the bank went bankrupt. For this reason, the High Court then assesses individual credit exposures, if they were granted on a sound basis.

bankTrelleborg

In the bankTrelleborg trial, the High Court found that the plaintiffs were unsuccessful in their claim for damages, since they did not find the requisite causal link between the applicants' losses and the management's actions. The Supreme Court emphasizes that the prospectus has a significant impact on the plaintiffs' decisions and they had not converted to shares, had the prospectus been correct. The Supreme Court finds that the bank is liable for the loss of the plaintiff, due to conversion of there shares.

7. Litteraturliste

Bøger:

Dotevall, Rolf (2008) *Bolagsledningens Sakdeståndsansvar* (2. udgave) Andre oplagan.

Eybon, Bo von og Isager, Helle (2015) *Lærebog i erstatningsret* (8. udgave) Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Hansen, Lone L og Werlauff, Erik (2013) *Den juridiske metode – en introduktion* (1. udgave) Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Landsted, Lars Bo, Andersen, Paul Krüger og Kiertzner, Lars (2013) *Revisoransvar* (8. udgave) Karnov Group.

Tvarnø, Christina og Nielsen, Ruth (2014) *Retskilder og retsteorier* (4. udgave) Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Werlauff, Erik (2013) *Selskabsret* (9. Udgave) Thomson Reuters.

Artikler:

Christensen, Jacob, (2014) *Ledelsesansvar ved overtrædelse af lovregler*. Børsen Ledelsen. <http://ledelse.borsen.dk/artikel/1/300174/ledelsesansvar-ved-overtraedelse-af-lovregler.html>. Senest set den 10.01.2016.

Hjort, Thomas: *Ny dom afsagt af Østre Landsret – Revisorer burde have afdækket alvorlig økonomisk kriminalitet – men var der årsagssammenhæng i forhold til de påståede tab?*, Revision & Regnskabsvæsen nr. 8 2013.

Iversen, Claus og Springborg, Søren (2010) *Bøde til BankTrelleborg-revisorer*. Berlinske Business. <http://www.business.dk/finans/boede-til-banktrelleborg-revisorer>. Senest set den 11.01.2016.

Erhardtson, Birgitte (2015) *Lasse Lindblads advokat glad for revisorfrifindelse*, Berlinske Business. <http://www.business.dk/raadgivning/lasse-lindblads-advokat-glad-for-revisorfrifindelse>, Senest set den 10.01.2016.

Lett, Georg: *Højesteretssagen om revisoransvaret*. Revision og Regnskabsvæsen nr. 9 2015

Madsen, Thomas Nygaard (2015) *Capinordic-revisor går fri af kritik*, FinansWatch <http://finanswatch.dk/Finansnyt/Pengeinstitutter/article7919390.ece>, Senest set den 10.01.2016.

Vase, Niels: *Begrænsning af revisors ansvar, et erstatnings- og forsikringsretsligt perspektiv*. RR.2011.10.0034.

Sehested, C og Brahm, K, (2015) *Begge sider vil i ringen igen: Historisk banksag anket*. Finans. <http://finans.dk/live/erhverv/ECE8203673/Begge-sider-vil-i-ringen-igen-Historisk-banksag-anket/?ctxref=ext>, Senest set den 10-01.2016.

Weerd, John van der: *Revisors erstatningsansvar: Grænser for ansvar – ret og rimeligt*. RR.2011.10.0038.

Werlauff, Erik: *Capinordic-dommen- første dom om ledelsesansvar efter finanskrisen*. Revision og Regnskabsvæsen nr. 12 2015

Werlauff, Erik: *Selskaberstatningsrettens ”tilpassningspunkt”*. Ugeskrift for Retsvæsen, U2015B244.

Hjemmesider:

Erhvervsstyrelsen, Om revisornævnet, <https://erhvervsstyrelsen.dk/om-revisornaevnet>, Seneste set den 10.01.2016.

Danske Revisorer, Capinordic – Frifindelse af revisor i endnu en banksag i kølvandet på finanskrisen, http://www.fsr.dk/Faglige_informationer/Om_revisor/Kvalitetssikring/Revisornaevnet/Capinordic%20frifindelse%20af%20revisor%20i%20endnu%20en%20banksag, Senest set den 10.01.2016.

8. Domregister

U 1998.1173 H

U 2002.2067 H

U 2013.1107 H

U 2015.2075 H

V.L. B-1553-02

Ø.L. 13. afd. nr. B-876-11 og B-877-11

Roskildes dom af 24. maj 2012 og Østre Landsrets dom af 15. april 2013.